

Lovforslag nr. L 41. Fremsat den 13. oktober 1999 af justitsministeren (Frank Jensen)

Forslag

til

Lov om ændring af straffeloven

(Udvidet brug af samfundstjeneste og betingede domme med vilkår om alkoholistbehandling for spirituskørsel)

§ 1

I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 648 af 12. august 1997, som ændret ved § 3 i lov nr. 403 af 26. juni 1998, § 3 i lov nr. 473 af 1. juli 1998 og lov nr. 141 af 17. marts 1999, foretages følgende ændringer:

1. I § 57, stk. 1, indsættes efter nr. 4 som nyt nummer:

»5) underkaster sig en struktureret, kontrolleret alkoholistbehandling af mindst et års varighed,«.

Nr. 5-8 bliver herefter nr. 6-9.

2. § 57, stk. 1, nr. 8, der bliver nr. 9, affattes således:

»9) efter kommunens afgørelse undergives foranstaltninger efter § 40 i lov om social service, eventuelt af nærmere angiven art, og efterkommer de forskrifter, kommunen meddeler den pågældende.«

3. I § 57, stk. 2, ændres »nr. 1-7« til: »nr. 1-8«.

4. I § 61, stk. 2, nr. 2, indsættes efter »lovovertrædelser«: »eller alene for det nye forhold«.

5. I § 63, stk. 1, 1. pkt., ændres »mindst 40« til: »mindst 30«.

6. § 63, stk. 3, affattes således:

»Stk. 3. I dommen fastsættes en prøvetid på højst 2 år. Det kan i dommen bestemmes, at prøvetiden ophører, når længstetiden for arbejdsforpligtelsens opfyldelse er udløbet.«

7. I § 63, stk. 4, indsættes som 3. pkt.:

»Tilsynet ophører, og eventuelle vilkår efter § 57 bortfalder, når længstetiden for arbejdspligtens opfyldelse er udløbet, medmindre andet er bestemt i dommen.«

8. I § 66, stk. 2, 2. pkt., ændres »§ 63, stk. 3« til: »§ 63, stk. 4«.

§ 2

Loven træder i kraft den 1. juli 2000.

§ 3

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland. Loven kan dog ved kgl. anordning helt eller delvis sættes i kraft for Færøerne med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning	1127
2.	Spirituskørsel og kørsel i frakendelsestiden	1129
2.1.	Færdselslovens regler	1129
2.1.1.	Promillegrænser	1129
2.1.2.	Strafferammen for spirituskørsel	1129
2.1.3.	Strafferammen for spirituskørsel i brugsstjålet køretøj	1129
2.1.4.	Førerretsfrakendelse ved spirituskørsel	1129
2.1.5.	Strafferammen for kørsel i frakendelsestiden	1129
2.2.	Straffastsættelsen for spirituskørsel mv.	1129
2.2.1.	Promillekørsel med 0,51-0,80 promille	1129
2.2.2.	Spirituskørsel med over 0,80 promille og eventuelt samtidig kørsel i frakendelsestiden	1130
2.2.2.1.	Domstolenes sanktionsfastsættelse	1130
2.2.2.2.	Bødens fastsættelse	1131
2.2.2.3.	Inddrivelse af og forvandlingsstraf for bøder	1131
2.2.2.4.	Spiritusdommes gentagelsesvirkning ved ny spirituskørsel	1131
2.2.2.5.	Anvendelsen af betinget dom	1131
2.2.2.6.	Strafudmåling ved spirituskørsel med alvorlig personskade	1132
2.2.2.7.	Strafudmåling ved spirituskørsel i brugsstjålet køretøj	1132
2.2.2.8.	Kørsel i frakendelsestiden uden samtidig spirituskørsel	1132
2.2.2.9.	Den administrative benådningsordning	1133
2.3.	Generhvervelse af førerretten før frakendelsestidens udløb	1133
2.4.	Udviklingen i antal spiritusdomme siden 1981	1133
2.5.	Samfundstjeneste	1134
3.	Justitsministeriets overvejelser	1134
3.1.	Indledning	1134
3.2.	Betingede domme for spirituskørsel	1134
3.2.1.	Indledning	1134
3.2.2.	Betinget dom med vilkår om struktureret, kontrolleret alkoholistbehandling som alternativ til kortere ubetinget frihedsstraf for spirituskørsel	1135
3.2.3.	Betinget dom med vilkår om samfundstjeneste som alternativ til kortere ubetinget frihedsstraf for spirituskørsel	1135
3.2.3.1.	Anvendelse af samfundstjenestedom for spirituskørsel	1135
3.2.3.2.	Fastsættelse af antal samfundstjenestetimer	1136
3.2.4.	Personundersøgelser i sager om spirituskørsel	1138
3.2.5.	Bøde i tillæg til betinget dom for spirituskørsel	1138
3.2.6.	Fastsættelse af prøvetiden for betinget dom for spirituskørsel	1139
3.2.6.1.	Prøvetiden for dom til alkoholistbehandling	1139

3.2.6.2.	Prøvetiden for dom til samfundstjeneste.....	1139
3.2.7.	Gentagen spirituskørsel efter betinget dom for spirituskørsel.....	1140
3.2.8.	Ny kriminalitet i prøvetiden ved betinget dom for spirituskørsel.....	1140
3.2.8.1.	Ny kriminalitet i prøvetiden ved dom til alkoholistbehandling.....	1140
3.2.8.2.	Ny kriminalitet i prøvetiden ved dom til samfundstjeneste.....	1140
3.2.9.	Brud på vilkår for betinget dom for spirituskørsel.....	1141
3.2.9.1.	Brud på vilkår for dom til alkoholistbehandling.....	1141
3.2.9.2.	Brud på vilkår for dom til samfundstjeneste.....	1141
3.2.10.	Tillæggsbødens opretholdelse eller bortfald ved ny kriminalitet eller vilkårsbrud.....	1141
3.2.11.	Manglende betaling af den idømte tillæggsbøde.....	1142
3.3.	Betinget dom med vilkår om samfundstjeneste som alternativ til kortere ubetinget frihedsstraf for andet end spirituskørsel.....	1142
3.3.1.	Indledning.....	1142
3.3.2.	Samfundstjenestedom ved andre færdselslovovertrædelser.....	1142
3.3.3.	Generelt øget anvendelse af samfundstjenestedomme.....	1142
3.3.3.1.	Berigelseskriminalitet.....	1142
3.3.3.2.	Anden kriminalitet (varsomhedsområdet).....	1142
4.	Straffelovrådets udtalelse.....	1143
5.	Forslagets økonomiske og administrative konsekvenser.....	1143
6.	Hørte myndigheder mv.....	1144
Bilag 1:	Lovforslaget sammenholdt med gældende formulering.....	1147
Bilag 2:	Sammenhæng mellem den udmålte frihedsstraf og antal samfundstjenestetimer.....	1150
Bilag 3:	Straffelovrådets udtalelse.....	1153
Bilag 4:	Den administrative benådningsordning.....	1155
Bilag 5:	Samfundstjenesteordningen.....	1155

1. Indledning

Formålet med lovforslaget er at indføre mulighed for at idømme samfundstjeneste i stedet for kortere ubetingede frihedsstraffe for navnlig spirituskørsel eller promillekørsel (i dette lovforslag som hovedregel under ét betegnet som spirituskørsel). Der lægges således op til, at spirituskørsel, som i dag afgøres med ubetinget frihedsstraf imellem 10 og 60 dage, i stedet straffes med en betinget dom med vilkår om bl.a. samfundstjeneste. Med henblik på at kunne anvende samfundstjeneste i stedet for også de helt kortvarige frihedsstraffe foreslås mindstetimetallet for samfundstjeneste nedsat fra 40 til 30 timer.

Justitsministeriet tiltræder i den forbindelse de synspunkter om strafpositionerne ved samfundstjeneste på dette område, som Straffelovrådet er fremkommet med. Ved de mindst alvorlige tilfælde af spirituskørsel eller kørsel i frakendelsestiden, der omfattes af nyordningen, og hvor der i dag udmåles f.eks. 10-14 dages hæfte, finder Straffelovrådet, at et timeantal svarende til det nye mindstetimetalt på 30 timer kunne være passende. Ved tilfælde af spirituskørsel, eventu-

elt i kombination med kørsel i frakendelsestiden, der i dag afgøres med hæfte eller fængsel i f.eks. 40-50 dage, ville det være naturligt at strafpositionen blev samfundstjeneste i 60 timer. I området mellem disse strafpositioner finder Straffelovrådet, at straffen eksempelvis kunne udmåles til 40 timers samfundstjeneste.

Foruden den idømte samfundstjeneste forudsættes idømt en tillæggsbøde svarende til bøderne for mindre grove tilfælde af spirituskørsel. Ved betinget dom for spirituskørsel med over 0,80 promille foreslås bødeniveauet at være 1.000 kr. pr. 25.000 kr. årlig bruttoindtægt, dog minimum 1.000 kr. Dette svarer til bødeniveauet ved spirituskørsel over 0,80 promille, som ikke medfører frihedsstraf. Ved betinget dom for promillekørsel i intervallet 0,51 til 0,80 promille foreslås bøden fastsat til 5.000 kr., hvis der ikke foreligger skærpene omstændigheder, og 8.000 kr., hvis der foreligger skærpene omstændigheder. Dette svarer til bødeniveauet på dette område.

Er der i tilknytning til spirituskørslen forvoldt alvorlig personskade, således at straffelovens § 241 om uagtsomt manddrab eller § 249 om uagtsomt betyde-

lig legemsbeskadigelse også er overtrådt, bør betinget dom med vilkår om samfundstjeneste som udgangspunkt ikke anvendes. Det samme gælder, hvis spirituskørslen er sket i en brugsstjålet vogn, eller hvor spirituskørslen er sket i prøvetiden for en tidligere betinget dom med vilkår om samfundstjeneste for spirituskørsel.

Spirituskørsel i kombination med kørsel i frakendelsestiden - uden for prøvetiden - skal efter forslaget også kunne afgøres med samfundstjeneste. På den baggrund foreslås det tillige, at kørsel i frakendelsestiden uden samtidig spirituskørsel, der efter gældende praksis medfører en kortere ubetinget frihedsstraf, også kan afgøres på denne måde. Efter tilsvarende principper som ved samfundstjeneste for spirituskørsel forudsættes udmålt en tillæggsbøde, ligesom der bør udvises tilbageholdenhed over for anvendelse af samfundstjeneste ved kørsel i frakendelsestiden, der har ført til alvorlig personskade, eller som er begået i et brugsstjålet køretøj.

Efter den nugældende ordning kan bilister, der er idømt en ubetinget frihedsstraf for spirituskørsel på op til 60 dage, benådes efter at have gennemført en struktureret, kontrolleret alkoholbehandling. Ordningen indebærer et 1-årigt behandlingsforløb og yderligere en 1-årig tilsynsperiode. Desuden skal der som betingelse for benådning betales en indtægtsbestemt bøde, som udgør halvdelen af den bøde, der som nævnt ovenfor fastsættes for spirituskørsel. Denne behandlingsordning foreslås opretholdt, men således at den administrative benådning af principielle grunde afløses af en ordning, hvor domstolene idømmer en betinget dom med vilkår om den nævnte alkoholbehandling, en efterfølgende 1-årig prøvetid og betaling af en tillæggsbøde svarende til halvdelen af bøden for spirituskørsel.

Også ved denne behandlingsordning gælder, at voldelse af alvorlig personskade (dvs. overtrædelse af straffelovens § 241 eller § 249 i tilknytning til spirituskørslen), spirituskørsel i brugsstjålet køretøj og spirituskørsel i prøvetiden for en betinget dom for spirituskørsel som udgangspunkt udelukker betinget dom med vilkår om alkoholbehandling.

Som eksempel på nyordningens anvendelse kan nævnes en bilist, der kører spirituskørsel for første gang med en promille på 2,20 uden skærpene omstændigheder. Den pågældendes årsindkomst er 250.000 kr. Efter gældende retspraksis bliver bilisten idømt 14 dages hæfte. Undergiver bilisten sig den nævnte behandlingsordning, kan den pågældende administrativt benådes bl.a. mod betaling af en bøde på 5.000 kr.

Efter nyordningen kan sagen afgøres med en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste i 30 timer og en tillæggsbøde på 10.000 kr. Er bilisten alkoholist, kan der idømmes betinget dom med det ovennævnte vilkår om alkoholbehandling og 5.000 kr. i tillæggsbøde.

De angivne principper for nyordningen med betingede domme med vilkår om samfundstjeneste eller alkoholbehandling udelukker ikke, at en konkret, individuel vurdering kan føre til, at også spirituskørsel, der falder uden for disse rammer for ordningen, og som ellers ville medføre ubetinget frihedsstraf, kan afgøres med samfundstjeneste eller alkoholbehandling, hvis det i det enkelte tilfælde findes fornuftigt.

Endvidere lægges der op til en øget anvendelse af samfundstjeneste på det eksisterende anvendelsesområde. Den ovennævnte nedsættelse af mindstetimetallet for samfundstjeneste fra 40 til 30 timer muliggør, at samfundstjeneste i nogle tilfælde kan anvendes i stedet for kortere frihedsstraffe. Endvidere vil anklagemyndigheden blive instrueret om at iværksætte personundersøgelse med henblik på samfundstjeneste i samtlige de sager, hvor berigelseskriminalitet skønnes at kunne medføre ubetinget frihedsstraf for en person, som ikke tidligere er idømt ubetinget frihedsstraf. Anklagemyndigheden vil desuden blive instrueret om generelt at være særlig opmærksom på muligheden for at anvende samfundstjeneste.

Justitsministeriet er opmærksom på, at anvisninger i lovforslagets bemærkninger af området for anvendelsen af nyordningen med samfundstjeneste i spiritussager samt betingede domme med vilkår om struktureret, kontrolleret alkoholbehandling kan give anledning til overvejelser af mere principiel karakter. En sådan angivelse er imidlertid tidligere anvendt - bl.a. ved lovforslag om samfundstjeneste. Samtidig er det vanskeligt at pege på andre måder, hvorpå lovgiver kan fastlægge nyordningens indhold med den ønskelige klarhed. Tilsvarende spørgsmål rejser sig med hensyn til forslagets anvisninger vedrørende omregningen mellem ubetinget frihedsstraf og samfundstjeneste. Her taler det betydelige sagsantal på området og det forhold, at straffen i dag i vid udstrækning udmåles takstmæssigt, imidlertid yderligere for en relativt præcis angivelse i lovforslagets bemærkninger af det af lovgiver tilsigtede straffniveau. Se endvidere nedenfor pkt. 3.2.3.2.

Som nævnt under pkt. 4 har disse spørgsmål været forelagt Straffelovrådet, og forslaget følger rådets udtalelse.

Fra høringsen over lovudkastet kan nævnes, at Dommeforeningen har givet udtryk for, at foreningen er enig i, at det kunne give anledning til principielle be-

tænkkeligheder, at lovforslagets bemærkninger indeholder præcise anvisninger, som ikke fremgår af lovteksten, om området for den nye sanktionspraksis og dennes nærmere indhold. Da forslaget imidlertid angår et stort antal sager af ofte ensartet indhold, og da det er af væsentlig betydning, at praksis fra starten ligger nogenlunde fast, har Dommerforeningen ikke bemærkninger til, at man i dette tilfælde har anvendt fremgangsmåden.

2. Spirituskørsel og kørsel i frakendelsestiden

2.1. Færdselslovens regler

2.1.1. Promillegrænser

I færdselslovens § 53 bruges betegnelsen »spirituskørsel« bl.a. om kørsel med en alkoholkoncentration i blodet på over 1,20 promille og betegnelsen »promillekørsel« om kørsel med en alkoholkoncentration i blodet på over 0,50, men ikke over 1,20 promille. Ved lov nr. 468 af 10. juni 1997 og lov nr. 73 af 4. februar 1998 blev den hidtidige laveste promillegrænse på 0,80 promille med virkning fra den 1. marts 1998 nedsat til 0,50 promille.

2.1.2. Strafferammen for spirituskørsel

Straffen for spiritus- og promillekørsel fremgår af færdselslovens § 117, stk. 1-3, som senest er ændret ved lov nr. 258 af 27. maj 1981 og lov nr. 468 af 10. juni 1997 (sidstnævnte ændring er ikke sat i kraft). Straffen for promillekørsel er bøde, der dog i gentagelsestilfælde kan stige til hæfte eller fængsel i indtil 1 år. Spirituskørsel straffes med bøde. Har alkoholkoncentrationen i blodet oversteget 2,00 promille, eller foreligger der andre skærpnde omstændigheder, er straffen hæfte eller fængsel indtil 1 år.

Ved gentagelsestilfælde sigtes til, om den pågældende tidligere er blevet dømt for et tilfælde af spiritus- eller promillekørsel. Gentagelsesvirkningen er tidsbegrænset og bortfalder derfor efter et vist tidsrum, hvorefter en ny kørsel uanset fortilfældet bedømmes som et førstegangstilfælde. Se nærmere om praksis i pkt. 2.2.4.

2.1.3. Strafferammen for spirituskørsel i brugsstjålet køretøj

Ved lov nr. 468 af 10. juni 1997 blev pr. 1. juli 1997 indføjet et nyt stk. 4 i færdselslovens § 117. Efter denne bestemmelse straffes spiritus- og promillekørsel, der foregår ved uberettiget brug af et motorkøretøj eller lignende, jf. straffelovens § 293, stk. 1, med bøde, hæfte eller fængsel indtil 1 år. Herudover straffes sel-

ve brugstyveriet efter straffelovens § 293, stk. 1, der kan medføre bøde, hæfte eller fængsel indtil 1 år.

2.1.4. Førerretsfrakendelse ved spirituskørsel

Det fremgår af færdselslovens § 125, at der skal ske førerretsfrakendelse ved spirituskørsel. Frakendelsen sker ubetinget. Under særlig formildende omstændigheder kan frakendelse dog ske betinget. Ved promillekørsel med en promille på over 0,80 sker førerretsfrakendelse efter færdselslovens § 126. Frakendelsen sker som udgangspunkt betinget. I gentagelsestilfælde sker frakendelsen dog som udgangspunkt ubetinget. Ved promillekørsel med en promille på under 0,81 er der ikke hjemmel til at frakende førerretten.

Efter færdselslovens § 127 sker ubetinget frakendelse for et tidsrum af mellem 6 måneder og 10 år eller for bestandig. Ved spirituskørsel med en promille på over 2,00 sker den ubetingede frakendelse dog for et tidsrum af mindst 2 år og 6 måneder. Af færdselslovens § 128 fremgår, at en betinget frakendelse sker på vilkår, at den pågældende i en prøvetid på 3 år fra endelig dom ikke fører motordrevet køretøj under sådanne omstændigheder, at førerretten skal frakendes. Under særlige omstændigheder kan der fastsættes en prøvetid på indtil 5 år.

Har førerretten været frakendt ubetinget, kan retten efter frakendelsestidens udløb kun generhverves, såfremt en kontrollerende køreprøve består, jf. færdselslovens § 60, stk. 2. Har førerretten været frakendt ubetinget som følge af spirituskørsel, skal den pågældende forinden denne køreprøve have modtaget fornyet køreundervisning. Denne ordning er endnu ikke sat i kraft.

Er førerretten frakendt betinget, skal føreren aflægge en kontrollerende køreprøve, jf. færdselslovens § 60, stk. 3. Hvis køreprøven ikke består, inddrages førerretten.

Om generhvervelse af førerretten før frakendelsestidens udløb henvises til pkt. 2.3.

2.1.5. Strafferammen for kørsel i frakendelsestiden

Færdselslovens § 117, stk. 6 (tidligere § 117, stk. 5, som ændret ved lov nr. 468 af 10. juni 1997), hvis indhold senest er ændret ved lov nr. 396 af 13. juni 1990, fastsætter straffen for kørsel i frakendelsestiden til bøde. I gentagelsestilfælde kan straffen stige til hæfte eller fængsel indtil 1 år.

2.2. Straffastsættelsen for spirituskørsel mv.

2.2.1. Promillekørsel med 0,51-0,80 promille

Som nævnt i pkt. 2.1.1. blev den hidtidige laveste promillegrænse i færdselslovens § 53, stk. 3, på 0,80

promille ved lov nr. 468 af 10. juni 1997 og lov nr. 73 af 4. februar 1998 med virkning fra den 1. marts 1998 nedsat til 0,50 promille.

For så vidt angår straffastsættelsen for promillekørsel i intervallet 0,51-0,80 promille fremgår det af bemærkningerne til lovforslaget, at sanktionen i førstegangstilfælde vil være bøde, jf. § 117, stk. 3, og at en

fast bødestørrelse på 4.000 kr. som udgangspunkt må anses for passende. De gældende regler for gentagelsesvirkning for straffen skal ligeledes finde anvendelse.

I lovforslaget er sanktionerne opstillet i følgende skematiske form:

Promille 0,51-0,80	Straf	
	uden skærpende omstændigheder	med skærpende omstændigheder
1. gangstilfælde	Bøde på 4.000 kr.	Bøde på 5.000 kr.
2. gangstilfælde	Bøde på 5.000 kr.	Bøde på 8.000 kr.
3. gangstilfælde	10 dages hæfte	14 dages hæfte
4. gangstilfælde	14 dages hæfte	20 dages hæfte

Lovforslagets bemærkninger indeholder ikke sanktionsforslag i tilfælde, hvor promillekørslen er sket i frakendelsestiden.

2.2.2. Spirituskørsel med over 0,80 promille og eventuelt samtidig kørsel i frakendelsestiden

2.2.2.1. Domstolenes sanktionsfastsættelse

Domstolenes sanktionsfastsættelse for spiritus- og promillekørsel med over 0,80 promille er præget af det betydelige sagsantal på området og kan derfor i vid udstrækning betegnes som skematisk, navnlig i første-, anden- og tredje gangstilfælde.

Som altovervejende hovedregel finder sanktionsfastsættelsen sted på grundlag af følgende oplysninger:

- promillens størrelse,
- førstegangstilfælde eller gentagelsestilfælde,
- antallet af kørsler til samtidig påkendelse,

- med eller uden skærpende omstændigheder og
- indtægtens størrelse, hvis sagen befinder sig i bødeområdet for spirituskørsel og promillekørsel med over 0,80 promille.

Ved skærpende omstændigheder forstås efter praksis, at der i forbindelse med spirituskørslen har været kørselsfejl eller lignende, som ud fra en isoleret betragtning ville medføre betinget eller eventuelt ubetinget førerrettsfrakendelse på grund af kørsel under tilsidesættelse af væsentlige hensyn til færdselssikkerheden (»groft uforsvarlig kørsel«).

Præsidenterne for Østre og Vestre Landsret udsendte den 22. juni 1981 en cirkulæreskrivelse om sanktionsfastsættelse efter den 1. juli 1981 i sager om spiritus- og promillekørsel. Cirkulæreskrivelsen indeholder følgende retningslinier for sanktionsfastsættelsen i første- og andegangstilfælde med og uden skærpene omstændigheder:

Promille	Hæftestraf			
	1. gangstilfælde		2. gangstilfælde	
	uden skærpende omstændigheder	med skærpende omstændigheder	uden skærpende omstændigheder	med skærpende omstændigheder
0,81-1,20	bøde	bøde	10 dage	14 dage
1,21-1,50	bøde	bøde	10 dage	14 dage
1,51-2,00	bøde	14 dage	14 dage	20 dage
2,01-2,50	14 dage	20 dage	20 dage	30 dage
2,51 -	20 dage	30 dage	30 dage	40 dage

Er kørslen sket i frakendelsestiden, forhøjes straffen med 10 dages hæfte.

Ifølge cirkulæret er minimumsstraffen i tredje gangstilfælde 30 dages hæfte. Er kørslen sket i frakendelsestiden, er minimumsstraffen dog 30 dages fængsel. Straffastsættelsen er i øvrigt uafhængig af promil-

lens størrelse både ved de tidligere og den nu foreliggende kørsel, dog forhøjes straffen til 40 dages frihedsstraf, når promillen har oversteget 2,50.

Sanktionsfastsættelsen i fjerde gangstilfælde eller mere er ikke omfattet af landsretspræsidenternes cirkulæreskrivelse af 22. juni 1981.

Følgende strafpositioner kan dog forsigtigt udledes af retspraksis:

	Straf
4. gangstiltfælde	40 dages fængsel
5. gangstiltfælde	60 dages fængsel
6. gangstiltfælde	3 måneders fængsel
7. gangstiltfælde	4 måneders fængsel
8. gangstiltfælde eller mere	6 måneders fængsel

Lov nr. 468 af 10. juni 1997 og lov nr. 73 af 4. februar 1998 kriminaliserede kørsel med 0,51-0,80 promille. Bemærkningerne til lovforslaget nævner ikke den situation, hvor den aktuelle kørsel er sket med over 0,80 promille, mens tidligere kørsler er sket i intervallet 0,51-0,80 promille.

2.2.2.2. Bødens fastsættelse

Som det fremgår af pkt. 2.2.2.1., idømmes bøde ved førstegangstiltfælde uden skærpene omstændigheder med 0,81-2,00 promille og ved førstegangstiltfælde med skærpene omstændigheder med 0,81-1,50 promille. Bødens beregning er den samme i hele dette bødeområde.

Retningslinier for bødefastsættelsen i det nævnte bødeområde er fastsat ved cirkulæreskrivelse af 15. oktober 1976 fra Præsidenten for Vestre Landsret. Efter disse retningslinier fastsættes bøden til 1.000 kr. pr. 25.000 kr. årlig bruttoindtægt, således at bøden så vidt muligt kommer til at svare til en månedsløn efter skat for personer med sædvanligt fradrag, dog minimum 1.000 kr.

Maksimumsbøden er formentlig i størrelsesordenen omkring 40.000 kr. selv ved indkomster på over 1.000.000 kr.

2.2.3. Inddrivelse af og forvandlingsstraf for bøder

Retten kan i medfør af straffelovens § 52, stk. 1, fastsætte en frist af indtil 3 måneder til bødens betaling. Det er almindeligt, at politiet i medfør af § 52, stk. 2, tillader afdragsvis betaling. Hvis bøden ikke betales frivilligt, kan politiet i medfør af § 52, stk. 4, inddrive bøden ved udpantning og ved lønindeholdelse, medmindre politiet skønner, at inddrivelse ikke er mulig eller væsentligt vil forringe den pågældendes levevilkår, jf. § 52, stk. 3.

Efter ordlyden af straffelovens § 53 træder en forvandlingsstraf i bødens sted, hvis denne ikke indgår. Bøder, der er idømt eller vedtaget for en domstol, afsønes som udgangspunkt efter reglerne om straf af hæfte, jf. straffelovens § 54. Retten træffer samtidig med bødens fastsættelse afgørelse om arten af forvandlingsstraffen samt om dens varighed.

Ved cirkulæreskrivelse af 5. oktober 1990 har landsretspræsidenterne tilkendegivet følgende positioner for bødeforvandlingsstraffe:

Bøde	Forvandlingsstraf
1.000-3.999 kr.	6 dages hæfte
4.000-5.999 kr.	8 dages hæfte
6.000-19.999 kr.	10 dages hæfte
20.000-39.999 kr.	14 dages hæfte
40.000-69.999 kr.	20 dages hæfte

Ved lov nr. 369 af 18. maj 1994 om ændring af straffeloven og retsplejeloven blev inddrivelsen af bøder og sagsomkostninger styrket, således at politiet - som det nu fremgår af straffelovens § 52, stk. 4 - kan inddrive disse offentlige tilgodehavender ved indeholdelse i løn mv. Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at formålet blandt andet var at begrænse afsoning af ubetalte bøder.

Kriminalforsorgens retningslinier for eventuel afsoning af bødeforvandlingsstraf betyder, at bøder kun afsønes helt undtagelsesvis. Hvis det ikke er muligt at inddrive en bøde, som ikke frivilligt betales eller afdrages, og den dømte ikke skønnes at have betalings-evne, vil bøden som udgangspunkt bortfalde ved forældelsens indtræden.

2.2.4. Spiritusdommes gentagelsesvirkning ved ny spirituskørsel

For så vidt angår strafudmålingen har en tidligere dom for spiritus- eller promillekørsel gentagelsesvirkning, såfremt den nye kørsel har fundet sted inden for 5 år fra endelig dom. Dog har en tidligere dom for promillekørsel i førstegangstiltfælde kun gentagelsesvirkning i 3 år fra endelig dom.

2.2.5. Anvendelsen af betinget dom

Hvis retten finder det upåkrævet, at straf kommer til fuldbyrdelse, følger det af straffelovens § 56, stk. 1, at det i dommen kan bestemmes, at straffastsættelsen udsættes og bortfalder efter en prøvetid. Såfremt det må anses for mere formålstjenligt, kan retten fastsætte straffen og bestemme, at fuldbyrdelsen udsættes og bortfalder ved udløbet af prøvetiden, jf. § 56, stk. 2. Efter bestemmelsen i § 56, stk. 3, betinges udsættelsen af, at den dømte ikke i prøvetiden begår strafbart forhold og i øvrigt overholder de vilkår, som måtte være fastsat. Prøvetiden fastsættes af retten og kan i almindelighed ikke overstige 3 år. Under særlige omstændigheder kan dog fastsættes en prøvetid på indtil 5 år.

Generelt anvendes betinget frihedsstraf restriktivt i spiritussager. I 1997 blev eksempelvis kun 24 ud af i

alt 2.635 domme til frihedsstraf for spirituskørsel gjort betingede.

Efter praksis kan de betingede domme for spirituskørsel henføres til nogle få, relativt velafgrænsede tilfældegrupper, eksempelvis ved kortvarige og ufarlige kørsler eller kørsel i nødstilfælde, ung eller høj alder, svær tilskadekomst af føreren eller pårørende, fysiske eller psykiske handicap eller alvorlige alkoholproblemer.

Til illustration af domstolens anvendelse af betinget dom for spirituskørsel kan nævnes nogle eksempler.

Ved Vestre Landsrets dom af 24. oktober 1979 (*Ugeskrift for Retsvæsen 1980, s. 236*) blev en frihedsstraf af fængsel i 60 dage under hensyn til den dømtes meget alvorlige tilskadekomst gjort betinget.

Ved Vestre Landsrets dom af 7. februar 1985 (*Ugeskrift for Retsvæsen 1985, s. 650*) blev en 18-årig idømt fængsel i 3 måneder. Den dømte havde under spirituskørslen mistet herredømmet over bilen. Straffen blev gjort betinget under hensyn til, at den dømtes søster omkom ved færdselsuheldet.

Ved Østre Landsrets dom af 1. oktober 1992 (*Ugeskrift for Retsvæsen 1993, s. 174*) blev en 33-årig kvinde med alkoholproblemer dømt for spirituskørsel for første gang. En frihedsstraf af hæfte i 20 dage blev under hensyn til den dømtes bestræbelser for at komme ud af misbruget gjort betinget med vilkår blandt andet om behandling mod alkoholmisbrug. Herudover idømtes den pågældende en tillæggsbøde på 4.000 kr.

2.2.6. Strafdømming ved spirituskørsel med alvorlig personskade

Uagtsomt manddrab straffes efter straffelovens § 241 med bøde, hæfte eller fængsel indtil 4 måneder eller under skærpene omstændigheder med fængsel indtil 4 år. Bestemmelsen suppleres af straffelovens § 249 om uagtsom betydelig legemsbeskadigelse, hvor strafferammen er den samme.

Når der ved kørsel i spirituspåvirket tilstand tillige er grundlag for dømfælde efter straffelovens § 249 om uagtsom betydelig legemsbeskadigelse eller § 241 om uagtsomt manddrab, kommer overtrædelsen af straffeloven til at fremstå som det centrale ved sanktionsfastsættelsen, i hvert fald i førstegangstilfælde, mens promillens størrelse træder i baggrunden. Udmålingen af straf er således ikke så differentieret som ved pådømmelse af en isoleret spirituskørsel.

Udgangspunktet for straffastsættelsen i spiritussager, hvor der sker uagtsomt manddrab, er 6-8 måneders ubetinget fængsel, jf. Højesterets dom af 8. maj 1996 (*Ugeskrift for Retsvæsen 1996, s. 1017*).

I grovere tilfælde, herunder hvis der er tale om gentagelse, viser praksis tendens til en væsentlig skærpelse.

Straffen i spiritussager, hvor der sker uagtsom betydelig legemsbeskadigelse, har overvejende været hæfte i 30 dage. For meget alvorlige overtrædelser, eksempelvis hvor flere kørsler med overtrædelse af straffelovens § 249 kommer til samtidig pådømmelse, skærpes straffen til fængsel i f.eks. 3 måneder.

2.2.7. Strafdømming ved spirituskørsel i brugsstjålet køretøj

Brugstyveri straffes efter straffelovens § 293 med bøde, hæfte eller fængsel indtil 1 år. Under skærpene omstændigheder, navnlig når tingen ikke bringes tilbage efter brugen, kan straffen stige til fængsel i 2 år. Isoleret førstegangsbrugstyveri af en bil straffes normalt med en bøde på 3.000 kr. Gentagelsestilfælde har ofte medført frihedsstraf.

I kombination med spirituskørsel, der medfører frihedsstraf, har brugstyveri normalt ikke medført en forhøjelse af straffen for spirituskørslen. Brugstyveri i kombination med spirituskørsel, der alene medfører bødestraf, har derimod almindeligvis medført en forhøjelse af bøden.

Som nævnt i pkt. 2.1.3. blev der ved lov nr. 468 af 10. juni 1997 indføjet et nyt stk. 4 i færdselslovens § 117. Efter denne bestemmelse straffes spirituskørsel i brugsstjålet køretøj med bøde, hæfte eller fængsel indtil 1 år. Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at denne særlige (udvidede) strafferamme for spirituskørsel i et brugsstjålet køretøj havde til formål at tilskynde domstolene til en skærpelse af strafniveauet for derigennem at modvirke den generelle risiko, der kan være forbundet med denne form for kriminalitet. Lovforslaget lægger op til, at der i visse tilfælde skal ske en skærpelse af straffen til næste position. Foruden fastsættelse af straf efter færdselsloven for spirituskørsel samt eventuelt endvidere for kørsel uden kørekort skal det indgå i strafudmålingen, at der tillige skal fastsættes en straf efter straffelovens § 293, stk. 1, for brugstyveri.

2.2.8. Kørsel i frakendelsestiden uden samtidig spirituskørsel

Som nævnt i pkt. 2.1.5. straffes kørsel i frakendelsestiden efter færdselsloven med bøde i førstegangstilfælde og i gentagelsestilfælde med hæfte eller fængsel indtil 1 år.

Ifølge forarbejderne til lov nr. 396 af 13. juni 1990, som ændrede færdselslovens § 117, stk. 5, skal bøden i førstegangstilfælde svare til en måneds nettoløn, dog mindst 1.000 kr., dvs. efter de samme retningslinier,

som anvendes ved udmåling af bøder for spirituskørsel og promillekørsel med over 0,80 promille, jf. nærmere pkt. 2.2.2.2.

I gentagelsestilfælde udmåler domstolene kortere ubetingede frihedsstraffe. Således er straffen for en enkelt kørsel som første gentagelse i almindelighed hæfte i 14 dage.

2.2.9. Den administrative benådningsordning

Som nævnt under pkt. 1 har spritbilister med et behandlingskrævende alkoholmisbrug mulighed for at opnå benådning for en ubetinget frihedsstraf mod at undergive sig behandling mod alkoholmisbrug. Bilag 4 indeholder en nærmere beskrivelse af denne administrative benådningsordning.

2.3. Generhervelse af førerretten før frakendelsestidens udløb

Beslægtet med den administrative benådningsordning for straffen for spirituskørsel er ordningen i færdselslovens § 132, stk. 2, om generhervelse af førerretten før frakendelsestidens udløb. Efter denne bestemmelse, som har fået sin nuværende affattelse ved lov nr. 468 af 10. juni 1997, kan spørgsmålet om generhervelse af førerretten indbringes for domstolene, når halvdelen af frakendelsestiden, dog mindst halvandet år, er forløbet. Såfremt førerretten er frakendt

for bestandig, kan spørgsmålet om generhervelse tidligst indbringes for domstolene, når 5 år af frakendelsestiden er forløbet. Generhervelse af førerretten kan kun ske, såfremt den pågældende i mindst 1 år forud for sagens indbringelse for retten har overholdt en kontrolleret behandling mod misbrug af alkohol. Den behandling mod alkoholmisbrug, som denne ordning hviler på, korresponderer således med benådningsordningen for straffen. Endvidere gælder for muligheden for generhervelse af førerretten som for benådning, at ordningen bygger på princippet om frivillighed med hensyn til at gennemgå alkoholistbehandlingen.

2.4. Udviklingen i antal spiritusdomme siden 1981

Ved en ændring af færdselsloven pr. 1. juli 1981 (lov nr. 258 af 27. maj 1981) blev straffen for spirituskørsel nedsat. Således blev sanktionen for en række overtrædelser, der før blev udmålt til en frihedsstraf, ændret til bøde. F.eks. udløste en promille på over 1,20 i førstegangstilfælde før 1981 dom til frihedsstraf, mens det efter 1. juli 1981 kræver en promille på over 2,00.

Siden 1981 har der været følgende udvikling i antallet af afgørelser for spiritus- og promillekørsel, færdselsuheld med spiritus og uagtsomt manddrab mv. ved færdselsuheld:

Årstal	Spiritus- og promillekørsel	Færdselsuheld med spiritus	Uagtsomt manddrab mv. ved færdselsuheld*
	(antal afgørelser)	(antal afgørelser)	(antal afgørelser)
1981	11.648	3.415	378
1982	12.533	3.392	360
1983	12.328	3.308	361
1984	11.758	3.207	338
1985	10.594	3.351	371
1986	10.585	3.347	379
1987	10.759	3.114	367
1988	11.019	3.100	409
1989	11.464	2.973	353
1990	11.434	2.720	398
1991	10.630	2.252	310
1992	10.483	2.144	332
1993	9.322	2.300	263
1994	8.800	2.034	303
1995	8.101	2.018	336
1996	7.818	1.938	278
1997	7.565	2.016	276

* Uanset om der er tale om spirituskørsel eller ej.

Som det fremgår, har antallet af afgørelser i samtlige tre kategorier været markant faldende.

Af de i 1997 i alt 7.565 afgørelser vedrørende spiritus- og promillekørsel (uden færdselsuheld) var 2.635 domme til frihedsstraf, heraf var 2.611 ubetingede og 24 betingede. Hertil kommer 681 sager med ubetingede domme for spirituskørsel med færdselsuheld.

2.5. Samfundstjeneste

Siden 1982 er samfundstjeneste anvendt her i landet som alternativ til ubetinget frihedsstraffe. Bilag 5 indeholder en nærmere redegørelse for samfundstjenesteordningens udvikling og gældende praksis vedrørende ordningens anvendelse.

3. Justitsministeriets overvejelser

3.1. Indledning

Muligheden for at idømme betinget dom med vilkår om samfundstjeneste er et vigtigt alternativ til ubetinget frihedsstraf. Ved en dom med vilkår om samfundstjeneste skal en lovovertræder, der ellers ville være blevet idømt en ubetinget frihedsstraf, normalt ikke indsættes til afsoning. Reglerne om samfundstjeneste gør det muligt at idømme en følelig sanktion, der tilkendegiver en afstandtagen til kriminaliteten. Samtidig undgår lovovertræderen de negative personlige og sociale konsekvenser, som et fængselsophold uundgåeligt har.

Fængselsophold betragtes utvivlsomt af de fleste som mere indgribende end samfundstjeneste. Den længstetid, som fastsættes til afvikling af arbejdspligten, vil imidlertid ofte være længere end den forskyldte frihedsstraf, og samfundstjeneste kan af den grund betragtes som en tidsmæssigt mere langstrakt sanktion.

3.2. Betingede domme for spirituskørsel

3.2.1. Indledning

I bilag 5 er refereret tidligere overvejelser om anvendelse af samfundstjeneste ved spirituskørsel. Som det fremgår, er det i høj grad administrative og kapacitetsmæssige overvejelser - og ikke primært principielle betænkeligheder - der har ført til tilbageholdenhed over for anvendelse af samfundstjeneste ved denne kriminalitetstype.

Justitsministeriet finder, at der nu bør indføres mulighed for anvendelse af samfundstjeneste i stedet for kortere ubetingede frihedsstraffe for navnlig spirituskørsel.

Det er imidlertid ikke hensigtsmæssigt, hvis spritbiler med et behandlingskrævende alkoholmisbrug

idømmes betingede domme med vilkår om samfundstjeneste. Denne persongruppes mulighed for alkoholbehandling i stedet for frihedsstraf bør opretholdes. Derfor foreslås den eksisterende ordning, hvor spritbiler, der er idømt en ubetinget frihedsstraf, benådes efter at have gennemført en struktureret, kontrolleret alkoholbehandling, samtidig afløst af en ordning, hvor domstolene idømmer en betinget dom med vilkår om sådan alkoholbehandling.

Uanset om der i den betingede dom fastsættes vilkår om samfundstjeneste eller alkoholbehandling, vil der være tale om en mærkbar reaktion.

Hertil kommer, at valget mellem en betinget dom med vilkår om alkoholbehandling, en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste eller - ved grovere overtrædelser - en ubetinget dom efter hidtidig reaktionspraksis desuden vil blive baseret på en individuel vurdering af den pågældendes personlige forhold. Dette vil i sig selv have en specialpræventiv effekt.

For at undgå skævvridning i forhold til de bødebemalte områder af spirituskørsel, bør de betingede domme efter Justitsministeriets opfattelse desuden kombineres med en tillægsbøde.

Der vil således fortsat samlet være tale om en ganske følelig sanktion for spirituskørsel.

I øvrigt synes den generelle nedkriminalisering af spirituskørsel i 1981 ikke at have ført til en svækkelse af den almenpræventive effekt. Der henvises til statistikken i pkt. 2.4. Det bemærkes i den forbindelse, at den obligatoriske førerretsfrakendelse ved spirituskørsel med en promille på over 0,80 formentlig har en ikke ubetydelig almenpræventiv værdi. Samtidig er kontrolintensiteten af stor betydning for forebyggelsen af lovovertrædelser på dette område.

Efter Justitsministeriets opfattelse bør samfundstjeneste fortsat primært anvendes ved pådømmelse af kriminalitet, der ikke har ført til alvorlig personskade. Anvendelse af betingede domme med vilkår om samfundstjeneste eller alkoholbehandling bør derfor rettes mod de tilfælde af spirituskørsel, som ikke har medført alvorlig personskade på andre. Ved alvorlig personskade forstås i denne forbindelse forhold som omhandlet i straffelovens § 241 om uagtsomt manddrab og § 249 om uagtsom betydelig legemsbeskadigelse, jf. herom pkt. 2.2.6.

Det er erfaringen, at der er højere risiko for uheld, herunder uheld med personskade, når spirituskørsel foregår i en brugsstjålet bil, idet der i disse tilfælde ofte er tale om en mere uforsigtig kørsel, hvor formålet med kørslen ikke nødvendigvis er transport. Brugstyveri har fra starten været en del af kerneområdet for samfundstjeneste, jf. bilag 5, pkt. 1.2. Uanset

dette bør den generelle risiko, som er forbundet med spirituskørsel i brugsstjålet køretøj - og som var baggrunden for den under pkt. 2.2.7. beskrevne straffskærpelse - betyde, at anvendelsen af betingede domme med vilkår om samfundstjeneste eller alkoholistbehandling ikke rettes mod disse tilfælde af spirituskørsel. Såfremt det efter en konkret, individuel vurdering findes forsvarligt, kan kombinationsdom eventuelt anvendes. I givet fald vil der til den betingede del af frihedsstraffen kunne knyttes vilkår om samfundstjeneste eller alkoholistbehandling.

I pkt. 2.2.5. er nævnt eksempler på, at domstolene har idømt betingede domme for spirituskørsel i nogle tilfælde, hvor der foreligger helt særlige forhold. Det er ikke hensigten med nærværende lovforslag at foreslå denne type betingede domme afløst af betingede domme med andre vilkår end de hidtil fastsatte, bortset fra de tilfælde, hvor den betingede dom er begrundet i den dømtes behandlingskrævende alkoholmisbrug. I disse tilfælde vil det være naturligt fremover at idømme betingede domme med det i pkt. 3.2.2. foreslåede nye vilkår om struktureret, kontrolleret alkoholistbehandling.

3.2.2. Betinget dom med vilkår om struktureret, kontrolleret alkoholistbehandling som alternativ til kortere ubetinget frihedsstraf for spirituskørsel

Af bilag 4 fremgår, at der hvert år er ca. 1.000 nye deltagere i det administrative strafalternativ med et struktureret, kontrolleret alkoholafvænningsforløb og efterfølgende benådning, og at gennemførelsesprocenten er over 75.

Efter Justitsministeriets opfattelse peger dette på, at der er et stort potentiale for betingede domme med vilkår om en struktureret, kontrolleret alkoholistbehandling.

Samtidig er det af principielle grunde rigtigst, at den eksisterende administrative ordning med alkoholistbehandlingsforløb og efterfølgende benådning ændres, således at afgørelse om denne sanktion træffes af domstolene i form af betingede domme med vilkår om en struktureret, kontrolleret alkoholistbehandling.

Det foreslås derfor, at spritbilister med et dokumenteret behandlingskrævende alkoholmisbrug, der for spirituskørsel uden alvorlig personskade på andre efter praksis vil blive idømt ubetinget frihedsstraf på højst 60 dage, som hovedregel i stedet idømmes en betinget dom med vilkår om en struktureret, kontrolleret alkoholistbehandling.

Lovforslaget indebærer således, at der indføres en ny bestemmelse i § 57, stk. 1, hvorefter retten som vilkår for udsættelse af straffuldbyrdelse kan fastsætte,

at den dømte underkaster sig en struktureret, kontrolleret alkoholistbehandling af mindst et års varighed.

Det er hensigten, at Justitsministeriet vil fastsætte nærmere retningslinier for en sådan struktureret, kontrolleret alkoholistbehandling. Disse retningslinier vil i det væsentlige svare til retningslinierne i den administrative benådningsordning, jf. bilag 4. At behandlingen skal være kontrolleret indebærer, at den også skal være kontrollerbar. Kriminalforsorgens afdeling skal vurdere, om et behandlingsindhold opfylder dette krav.

Som beskrevet skal den foreslåede ordning som udgangspunkt - ligesom den administrative ordning - omfatte personer, der har et behandlingskrævende alkoholmisbrug, og som for spirituskørsel uden alvorlig personskade på andre ellers efter praksis ville blive idømt ubetinget frihedsstraf på højst 60 dage. Ved alvorlig personskade sigtes i denne forbindelse til overtrædelse af straffelovens § 241 om uagtsomt manddrab eller § 249 om uagtsom betydelig legemsbeskadigelse, jf. pkt. 2.2.6. Som anført i pkt. 3.2.1. bør betinget dom som udgangspunkt heller ikke anvendes, hvis spirituskørsel er foregået i et brugsstjålet køretøj.

Det bør dog ikke være udelukket i særlige tilfælde at anvende betinget dom eller kombinationsdom med vilkår om struktureret, kontrolleret alkoholistbehandling af mindst et års varighed i stedet for ubetingede frihedsstraffe for spirituskørsel, der falder uden for det beskrevne område, hvis dette efter en konkret, individuel vurdering findes forsvarligt.

Ved det foreliggende lovforslag tilsigtes ingen ændring i reglerne eller praksis om frakendelse eller generhvervelse af førerret i sager om spirituskørsel. Der tilsigtes således heller ingen ændring i forhold til den under pkt. 2.3. beskrevne ordning vedrørende generhvervelse af førerretten før frakendelsestidens udløb i tilfælde hvor en kontrolleret behandling mod misbrug af alkohol er overholdt. I tilfælde, hvor betinget dom med vilkår om struktureret, kontrolleret alkoholistbehandling ikke skønnes at kunne finde anvendelse, er dette således ikke til hinder for, at generhvervelse af førerretten før frakendelsestidens udløb kan ske, hvis den pågældende opfylder færdselslovens betingelser herfor.

3.2.3. Betinget dom med vilkår om samfundstjeneste som alternativ til kortere ubetinget frihedsstraf for spirituskørsel

3.2.3.1. Anvendelse af samfundstjenestedom for spirituskørsel

Som anført under pkt. 3.1. og pkt. 3.2.1. finder Justitsministeriet, at der er en række fordele knyttet til

anvendelse af samfundstjeneste for spirituskørsel. Den risiko for ulighed ved sanktionsfastsættelsen for disse talrige, ensartede forbrydelser, som Straffelovrådets flertal tidligere har peget på (se herom bilag 5, pkt. 2.2.), taler for, at samfundstjeneste for spirituskørsel som udgangspunkt begrænses til at erstatte frihedsstraffe op til en bestemt strafflængde, og at sager i dette område til gengæld som hovedregel afgøres ved betingede domme enten med vilkår om struktureret, kontrolleret alkoholistbehandling af mindst et års varighed eller med vilkår om samfundstjeneste.

I det lovudkast, som blev sendt til høring i maj 1999, foreslog Justitsministeriet, at betingede domme med vilkår om samfundstjeneste skulle anvendes over for spritbilister, der efter gældende praksis idømmes en ubetinget frihedsstraf på højst 50 dage for spirituskørsel uden alvorlig personskade, og som ikke idømmes betinget dom med vilkår om alkoholistbehandling (jf. ovenfor pkt. 3.2.2.). Både efter den gældende administrative benådningsordning og den foreslåede ordning med betingede domme med vilkår om alkoholistbehandling er den øvre grænse 60 dages frihedsstraf.

I høringssvarene fra bl.a. Østre Landsret og Rigsadvokaten er der peget på, at den øvre grænse for anvendelse af betingede domme med vilkår om struktureret, kontrolleret alkoholistbehandling og betingede domme med vilkår om samfundstjeneste bør være ens for at skabe parallelitet mellem de to former for betingede domme.

Justitsministeriet er enig heri og foreslår, at samfundstjenesteordningen også omfatter de - ret fåtallige - tilfælde af spirituskørsel uden alvorlig personskade, eventuelt i kombination med kørsel i frakendelsestiden, som efter gældende retspraksis vil føre til en frihedsstraf på højst 60 dage.

Som beskrevet i bilag 5, pkt. 6, består der en sammenhæng mellem antallet af samfundstjenestetimer og antal dage i den udmålte frihedsstraf. Anvendelse af samfundstjeneste i stedet for de helt kortvarige ubetingede frihedsstraffe for spirituskørsel vil derfor efter Justitsministeriets vurdering kræve en nedsættelse af det generelle minimum for arbejdspligten til under 40 timer.

Lovforslaget indebærer derfor, at straffelovens § 63, stk. 1, ændres, således at retten som vilkår for udsættelse af frihedsstraf kan bestemme, at den dømt skal udføre samfundstjeneste i mindst 30 timer - mod tidligere mindst 40 timer. Med et lavere timeantal end 30 vil det efter kriminalforsorgens vurdering være vanskeligt at tilrettelægge arbejdets udførelse på ri-

melig måde. Samtidig har Straffelovrådet tilsluttet sig dette mindstetimetal.

Som beskrevet skal den foreslåede ordning som udgangspunkt omfatte personer, der ikke kan idømmes en betinget dom med vilkår om alkoholistbehandling, og som for spirituskørsel uden alvorlig personskade på andre ellers efter praksis ville blive idømt ubetinget frihedsstraf på højst 60 dage. Ved alvorlig personskade sigtes i denne forbindelse til overtrædelse af straffelovens § 241 om uagtsomt manddrab eller § 249 om uagtsom betydelig legemsbeskadigelse, jf. pkt. 2.2.6. Som anført i pkt. 3.2.1. bør betinget dom som udgangspunkt heller ikke anvendes, hvis spirituskørsel er foregået i et brugsstjålet køretøj.

En konkret, individuel vurdering kan dog føre til, at også spirituskørsel, der falder uden for dette kerneområde for nyordningen, kan afgøres med samfundstjeneste, hvis dette i det enkelte tilfælde findes forsvarligt.

Der er under høringen over lovudkastet fra bl.a. Østre og Vestre Landsret peget på, at det bør afklares, om tiltalte ved at stille sig negativ over for samfundstjeneste skal kunne vælge i stedet at blive idømt frihedsstraf.

Under forsøgsordningen fra 1982 var det en forudsætning for at idømme samfundstjeneste, at tiltalte gav samtykke hertil. Ved lovfæstelsen i 1992 blev samtykkekravet ophævet og erstattet af et krav om, at tiltalte skal være »egnet« til samfundstjeneste, jf. straffelovens § 62, stk. 1. Det indgår i egnethedsvurderingen, om tiltalte er indstillet på at udføre samfundstjeneste. Det vil således normalt være en forudsætning for at idømme samfundstjeneste, at den tiltalte er indforstået hermed, fordi dommen ellers ikke kan gennemføres i praksis.

Som det fremgår af 1992-lovændringen, er der ikke tale om, at tiltalte kan vælge mellem en dom til samfundstjeneste og frihedsstraf. I forbindelse med udvidelsen af anvendelsesområdet for samfundstjeneste til også at omfatte visse former for spirituskørsel kan der være anledning til at fremhæve dette. Omvendt vil det næppe være formålstjenligt at idømme en spritbilist samfundstjeneste, hvis den pågældende - efter at være vejledt om, hvad en dom til samfundstjeneste indebærer - både under personundersøgelsen (jf. nedenfor pkt. 3.2.4) og i retten direkte *modsetter* sig at blive idømt samfundstjeneste.

3.2.3.2. Fastsættelse af antal samfundstjenestetimer

Fordelene ved ensartethed i domstolenes udmålingspraksis i de mange ligeartede sager om spirituskørsel taler for, at domstolene ved idømmelse af

F. t. l. vedr. straffeloven

samfundstjeneste i stedet for en ubetinget frihedsstraf anvender en fast omregningsfaktor fra antallet af dage i frihedsstraffen til antallet af samfundstjenestetimer. En sådan fast omregningsfaktor vil samtidig kunne sikre en vis differentiering i antal samfundstjenestetimer i de foreliggende tilfælde, hvor der udmåles helt korte frihedsstraffe.

Som det fremgår af pkt. 2.2.2.1. er de nugældende strafpositioner for udmålingen af ubetinget frihedsstraf for spirituskørsel og kørsel i frakendelsestiden ganske nuancerede.

I sin udtalelse om et lovudkast fra Justitsministeriet vedrørende nyordningen (bilag 3) har Straffelovrådet imidlertid bl.a. udtalt, at det er ufornødent at lade den nugældende meget nuancerede og detaljerede praksis for udmåling af ubetingede frihedsstraffe for spirituskørsel og kørsel i frakendelsestiden afspejle sig i en tilsvarende detaljeret udmåling af timetallet for arbejdspligten ved betingede domme med vilkår om samfundstjeneste for disse lovovertrædelser. En beskeden forskel i arbejdspligtens omfang vil ikke i særlig grad kunne afspejle forskelle i det strafbare forholds grovhed eller kunne begrundes i hensynet til reaktionens følelighed. Samtidig indebærer det af Straffelovrådet anbefalede mindstetimetallet på 30 timer, jf. pkt. 3.2.3.1., at der under alle omstændigheder sker en relativ skærpelse af straffen for de mindst alvorlige tilfælde af spirituskørsel, der afgøres med samfundstjeneste, i forhold til de groveste tilfælde af spirituskørsel, hvor denne sanktion anvendes.

På den baggrund finder Straffelovrådet derfor, at der på det område, som nyordningen retter sig mod, bør anvendes færre positioner for udmålingen af samfundstjenestetiden end foreslået i bemærkningerne til Justitsministeriets lovudkast, formentlig ikke over tre positioner. Ved de mindst alvorlige tilfælde af spirituskørsel eller kørsel i frakendelsestiden, der omfattes af nyordningen, f.eks. 10-14 dages hæfte, ville et timeantal svarende til mindstetimetallet på 30 timer kunne være passende. Ved tilfælde af spirituskørsel, eventuelt i kombination med kørsel i frakendelsestiden, der i dag afgøres med hæfte eller fængsel i f.eks. 40-50 dage, ville det være naturligt, at strafpositionen blev samfundstjeneste i 60 timer for at korrespondere med niveauet for udmåling af samfundstjeneste ved længere frihedsstraffe. Imellem disse yderpunkter er der et mellemområde, hvor der kunne rejses spørgsmål om anvendelse af en eller flere strafpositioner. Som nævnt finder Straffelovrådet det ikke hensigtsmæssigt, at der anvendes mere end i alt tre strafpositioner, således at straffen i dette mellemområde eksempelvis kunne udmåles til 40 timers samfundstjeneste.

Straffelovrådet finder det ikke påkrævet, at der angives strafpositioner for de - ret fåtallige - tilfælde af spirituskørsel, eventuelt i kombination med kørsel i frakendelsestiden, som efter gældende retspraksis vil føre til en frihedsstraf på 60 dage eller derover.

Justitsministeriet kan tilslutte sig Straffelovrådets synspunkter vedrørende antallet af strafpositioner for udmålingen af samfundstjeneste på det område, som nyordningen retter sig imod, og for de niveauer for udmålingen af samfundstjenestetimetallet, som Straffelovrådet har peget på.

De foreslåede positioner for udmålingen af antallet af samfundstjenestetimer dækker, som det fremgår, over tilfældegrupper af meget varierende grovhed. De er således vejledende, og der kan i det konkrete tilfælde afhængigt af sagens omstændigheder være anledning til at fastsætte et afvigende timeantal.

Tilfælde af spirituskørsel, eventuelt i kombination med kørsel i frakendelsestiden, som efter gældende retspraksis vil føre til en frihedsstraf på mere end 60 dage, vil ofte have en sådan grovhed, herunder så mange tidligere tilfælde af spirituskørsel med gentagelsesvirkning, at samfundstjeneste ikke bør finde anvendelse. Der er imidlertid intet til hinder for, at også sådanne tilfælde afgøres med samfundstjeneste, hvis det efter en konkret, individuel vurdering findes forsvareligt at idømme en betinget dom eller kombination med vilkår om samfundstjeneste i stedet for den ubetingede frihedsstraf for spirituskørsel. For så vidt angår praksis for udmåling af samfundstjenestetimer ved længerevarende straffe henvises til bilag 2.

Som nævnt under pkt. 1 er Justitsministeriet opmærksom på, at angivelsen af retningslinier for nyordningen og herunder for overgangen mellem frihedsstraf og samfundstjeneste kan give anledning til overvejelser af mere principiel karakter.

I forbindelse med behandlingen af et lovforslag om bl.a. ændring af våbenloven og straffeloven (vedtaget som lov nr. 350 af 23. maj 1997) besvarede Justitsministeriet et spørgsmål om bl.a. regulering af strafudmålingen i bemærkningerne til et lovforslag. Justitsministeriet tilkendegav som sin principielle opfattelse, at lovgivningsmagten i almindelighed ikke bør give præcise anvisninger på det forudsatte strafudmålingsniveau og i hvert fald ikke lægge op til, at der i konkrete tilfælde ikke kan ske fravigelse af den tilsigtede ændring i overensstemmelse med sædvanlige strafudmålingsprincipper. Justitsministeriet fandt imidlertid samtidig, at lovgivningsmagten - også i forhold til grundlovens § 3 - er berettiget til, hvis der er særlig begrundelse herfor, at give mere detaljerede retningslinier til domstolene om de ændringer i straf-

fastsættelsen, som ønskes gennemført på bestemte områder. Dette kunne navnlig være tilfældet på områder, hvor samfundsudviklingen efter regeringens og Folketingets opfattelse har nødvendiggjort særlige og mere omfattende ændringer. Til støtte for en sådan lovgivning kan på visse områder endvidere tale, at straffene for de pågældende overtrædelser efter hidtidig praksis og i overensstemmelse med sædvanlige principper er udmålt mere takstmæssigt (både med hensyn til bødestørrelser og frihedsstraffens længde).

I den foreliggende sammenhæng er det Justitsministeriets opfattelse, at angivelsen af nyordningens tilsigtede anvendelsesområde og herunder strafomregningen støttes af, at domstolens sanktionsfastsættelse - som beskrevet i pkt. 2.2.2.1. - er præget af det betydelige sagsantal på området, og at straffene efter praksis i vid udstrækning udmåles takstmæssigt. Samtidig er der tale om en væsentlig ændring af en fast sanktionspraksis. Der er også grund til at fremhæve, at de angivne anvisninger ikke er til hinder for, at den vurdering, som domstolene nødvendigvis må foretage ud fra den enkelte sags konkrete omstændigheder, vil kunne føre til en anden fastsættelse af antallet af samfundstjenestetimer. Som nævnt under pkt. 4 har disse spørgsmål været forelagt Straffelovrådet, og forslaget følger rådets udtalelse. Endvidere kan der henvises til Dommerforeningens høringsudtalelse, som er gengivet sidst i pkt. 1.

3.2.4. Personundersøgelser i sager om spirituskørsel

Anvendelsen af betinget dom i stedet for ubetinget frihedsstraf i sager om spirituskørsel vil i almindelighed forudsætte en personundersøgelse, jf. nærmere bilag 5, pkt. 5.1., hvad enten der til den betingede dom knyttes et vilkår om alkoholistbehandling eller om samfundstjeneste.

Erfaringen viser, at den persongruppe, som kører spirituskørsel, ikke generelt er så socialt og kriminelt belastet som andre kriminelle. Det er på den baggrund Justitsministeriets opfattelse, at personundersøgelser i disse enklere sager ikke i alle tilfælde behøver at omfatte samtlige de i § 808, stk. 2, nævnte forhold. Personundersøgelserne bør fokusere på en afklaring af, hvorvidt den sigtede har et behandlingskrævende alkoholmisbrug og derfor vil være egnet til en betinget dom med vilkår om en struktureret, kontrolleret alkoholistbehandling af minimum et års varighed, og om den sigtede vurderes som egnet til en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste.

Efter Justitsministeriets opfattelse bør der fremover foretages personundersøgelse i samtlige de sager om spirituskørsel, som er omfattet af målgruppen for be-

tinget dom med vilkår om alkoholistbehandling eller samfundstjeneste. I de tilfælde, hvor kriminalforsorgen skønner det forsvarligt, kan omfanget af disse personundersøgelser begrænses og målrettes som beskrevet.

Justitsministeriet (Rigsadvokaten) vil instruere anklagemyndigheden om at iværksætte personundersøgelser i samtlige sager, som er omfattet af den beskrevne målgruppe.

3.2.5. Bøde i tillæg til betinget dom for spirituskørsel

For at undgå skævvridning i forhold til de bødebelagte områder af spirituskørsel, bør de betingede domme med vilkår om struktureret, kontrolleret alkoholistbehandling eller samfundstjeneste efter Justitsministeriets opfattelse kombineres med en tillæggsbøde. Der er allerede i dag hjemmel til at idømme sådanne tillæggsbøder. Det fremgår således af straffelovens § 58, stk. 2, at der i forbindelse med en betinget dom kan idømmes bøde, selv om sådan straf ikke er hjemlet for den pågældende lovovertrædelse. Denne bestemmelse finder tilsvarende anvendelse for betingede domme med vilkår om samfundstjeneste, jf. straffelovens § 64.

Tillæggsbøder, som idømmes i kombination med betingede domme med vilkår om samfundstjeneste, bør udmåles efter de principper, som i øvrigt finder anvendelse ved fastsættelse af bøde i mildere tilfælde af spirituskørsel.

Tillæggsbøder, som idømmes i kombination med betingede domme med vilkår om struktureret, kontrolleret alkoholistbehandling, bør også udmåles efter disse principper. For at øge den enkeltes motivation til at indgå i et behandlingsforløb bør bøden dog fastsættes til halvdelen heraf. Denne bøde vil således svare til den bøde, der i dag udmåles af kriminalforsorgen som forudsætning for en betinget benådning efter gennemført alkoholistbehandling, jf. bilag 4, pkt. 3.

Justitsministeriet foreslår derfor, at tillæggsbøden i tilfælde af gentagen promillekørsel i intervallet 0,51-0,80 promille fastsættes som den højeste bøde, der udmåles for mildere tilfælde af promillekørsel i dette interval (dvs. svarende til den bøde, som idømmes ved 2. gangstilfælde), hvis den betingede doms vilkår er samfundstjeneste. Der henvises nærmere til pkt. 2.2.1. Hvis den betingede doms vilkår er alkoholistbehandling, foreslås bøden fastsat til halvdelen heraf. Ved idømmelse af betinget dom for promillekørsel i intervallet 0,51-0,80 promille foreslås den hele bøde (ved samfundstjeneste) således fastsat til 5.000 kr., hvis der ikke foreligger skærpene omstændigheder, og 8.000 kr., hvis der foreligger skærpene omstændigheder.

Den halve bøde (ved alkoholistbehandling) forudsættes fastsat til 2.500 kr., hvis der ikke foreligger skærpende omstændigheder, og 4.000 kr., hvis der foreligger skærpende omstændigheder.

I tilfælde af spirituskørsel og promillekørsel med over 0,80 promille foreslår Justitsministeriet, at til lægsbøden fastsættes som den bøde, der udmåles for mildere tilfælde af spirituskørsel i dette interval, hvis den betingede doms vilkår er samfundstjeneste. Der henvises nærmere til pkt. 2.2.2.2. Hvis den betingede doms vilkår er alkoholistbehandling, foreslås bøden fastsat til halvdelen heraf. Ved idømmelse af betinget dom for spirituskørsel med over 0,80 promille foreslås den hele bøde (ved samfundstjeneste) således fastsat til 1.000 kr. pr. 25.000 kr. årlig bruttoindtægt, dog minimum 1.000 kr. Den halve bøde (ved alkoholistbehandling) foreslås fastsat til 500 kr. pr. 25.000 kr. årlig bruttoindtægt, dog minimum 500 kr.

3.2.6. Fastsættelse af prøvetiden for betinget dom for spirituskørsel

3.2.6.1. Prøvetiden for dom til alkoholistbehandling

I en betinget dom er udsættelsen af frihedsstraffen blandt andet betinget af, at den dømte ikke i en prøvetid begår strafbart forhold, jf. straffelovens § 56, stk. 3. Prøvetiden fastsættes af retten og kan i almindelighed ikke overstige 3 år. Der anvendes kun sjældent længere prøvetid end 2 år.

Den prøvetid, som vil blive fastsat ved betingede domme med vilkår om alkoholistbehandling, forudsættes på den baggrund at ville svare til de 2 år, der i dag er udgør den samlede prøvetid (1 års udsættelse med strafudståelse og herefter 1 års prøvetid for betinget benådning) i den administrative benådningsordning, jf. bilag 4, pkt. 2 og 3.

3.2.6.2. Prøvetiden for dom til samfundstjeneste

Som beskrevet i bilag 5, pkt. 5.2., betinges udsættelsen af frihedsstraffen i en dom til samfundstjeneste blandt andet af, at den dømte ikke i en prøvetid begår strafbart forhold. Ud over at fastsætte den længstetid, inden for hvilken den fastsatte arbejdspligt skal opfyldes, fastsætter retten i dommen en prøvetid på højst 2 år. Prøvetiden ophører dog - medmindre andet er bestemt i dommen - når længstetiden for arbejdspligtens opfyldelse er udløbet.

Den længstetid, inden for hvilken den fastsatte arbejdspligt skal opfyldes, vil normalt være proportional med antallet af samfundstjenestetimer, idet afviklingsmulighederne på de arbejdssteder, som er tilgængelige, dog vil være afgørende for længstetiden. Som

beskrevet ophører prøvetiden - medmindre andet er bestemt i dommen - når længstetiden er udløbet.

Som beskrevet i pkt. 3.2.6.1. må den prøvetid, som vil blive fastsat ved betingede domme med vilkår om alkoholistbehandling, forventes at blive 2 år. Efter Justitsministeriets opfattelse vil det kunne føre til en uhensigtsmæssig skævhed mellem betingede domme med vilkår om alkoholistbehandling og betingede domme med vilkår om samfundstjeneste, hvis prøvetiden i samfundstjenestedomme for spirituskørsel fastsættes væsentligt lavere end prøvetiden i betingede domme med vilkår om alkoholistbehandling. Justitsministeriet havde anført i det lovudkast, som blev sendt til høring i maj 1999, at det derfor i det konkrete tilfælde kunne overvejes at benytte muligheden for undtagelsesvis i samfundstjenestedommen at bestemme, at prøvetiden ikke ophører ved længstetidens udløb.

I høringssvarene fra Østre og Vestre Landsret er der peget på, at der bør skabes et mere sikkert lovgrundlag for en praksis, hvorefter prøvetiden fastsættes til 2 år uanset længstetidens udløb. Efter den gældende bestemmelse i straffelovens § 63, stk. 3, 2. pkt., ophører prøvetiden således som hovedregel, når længstetiden for arbejdspligtens opfyldelse er udløbet.

Størstedelen af samfundstjenestedommene må i fremtiden forventes at vedrøre spirituskørsel. Det foreslås derfor, at straffelovens § 63, stk. 3, 2. pkt., affattes således, at prøvetiden - uanset at længstetiden for arbejdspligtens opfyldelse er udløbet - som udgangspunkt ikke ophører før det tidspunkt, som retten i medfør af § 63, stk. 3, 1. pkt., har fastsat i dommen.

Af hensyn til parallellitet med behandlingsordningen (jf. ovenfor pkt. 3.2.6.1.) og til en ensartet rets anvendelse forudsættes det, at prøvetiden ved dom til samfundstjeneste for spirituskørsel fastsættes til 2 år, medmindre ganske særlige omstændigheder gør sig gældende. For at opretholde muligheden for at lade prøvetiden ophøre, når længstetiden for arbejdspligtens opfyldelse er udløbet, foreslås det, at retten konkret kan bestemme dette i dommen. Adgangen til at lade prøvetiden ophøre, når længstetiden for arbejdspligtens opfyldelse er udløbet, må navnlig - og hér som hovedregel - forventes anvendt ved samfundstjenestedomme inden for det nuværende anvendelsesområde for samfundstjeneste.

Efter den gældende bestemmelse i straffelovens § 63, stk. 4, 1. pkt., undergives den samfundstjenestedomte tilsyn i prøvetiden. Efter 2. pkt. kan retten endvidere, hvis det findes formålstjeneligt, fastsætte vilkår som nævnt i § 57 (særvilkår). Det er imidlertid ikke hensigten med det ovennævnte forslag om, at den

ved dommen fastsatte prøvetid opretholdes uanset længstetidens udløb, at dette også skal medføre, at den dømte i alle tilfælde undergives tilsyn og eventuelt også særvilkår, efter at længstetiden for arbejdspligten er udløbet. I almindelighed er der ikke anledning til at opretholde tilsynet og eventuelle særvilkår, efter at arbejdspligten er opfyldt. Der bør dog være mulighed for efter en konkret vurdering undtagelsesvis at bestemme, at den dømte skal være undergivet tilsyn og eventuelt også særvilkår i hele prøvetiden. Som en konsekvens af den ovenfor foreslåede ændring af § 63, stk. 3, 2. pkt., foreslås derfor en ændring af straffelovens § 63, stk. 4, således at tilsynet ophører, og eventuelle særvilkår bortfalder, når længstetiden for arbejdspligtens opfyldelse er udløbet, medmindre andet er bestemt i dommen.

3.2.7. Gentagen spirituskørsel efter betinget dom for spirituskørsel

Ved lovforslaget forudsættes det, at betinget dom for spirituskørsel ikke - medmindre der foreligger helt særlige omstændigheder - anvendes i de tilfælde, hvor den pågældende endnu ikke har udstået prøvetiden for en tidligere betinget dom for spirituskørsel.

Derimod bør anvendelse af betinget dom for spirituskørsel efter Justitsministeriets opfattelse ikke være udelukket i tilfælde, hvor den pågældende tidligere har modtaget en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste eller alkoholistbehandling for spirituskørsel - også for tilfælde af spirituskørsel, som tillægges gentagelsesvirkning ved strafudmåling for den aktuelle spirituskørsel. Ved vurderingen af, om den pågældende er egnet til en betinget dom, må imidlertid indgå dels antallet af tidligere betingede domme for tilfælde af spirituskørsel, som tillægges gentagelsesvirkning ved strafudmåling for den aktuelle spirituskørsel, dels den tid, der er forløbet fra disse forhold. Ved mere end to tidligere betingede domme bør der udvises varsomhed med på ny at idømme betinget straf med vilkår om samfundstjeneste eller alkoholistbehandling.

Ved kørsel i frakendelsestiden uden for prøvetiden i kombination med spirituskørsel forudsættes betinget dom også at kunne finde anvendelse.

3.2.8. Ny kriminalitet i prøvetiden for betinget dom for spirituskørsel

3.2.8.1. Ny kriminalitet i prøvetiden ved dom til alkoholistbehandling

Begår den dømte nyt strafbart forhold i prøvetiden for en betinget dom med vilkår om alkoholistbehandling, og foretages der inden dennes udløb rettergangs-

skridt, hvorved han sigtes for forholdet, fastsætter retten en ubetinget straf eller anden retsfølge for dette forhold og den tidligere pådømte lovovertrædelse, jf. straffelovens § 61, stk. 2. Når omstændighederne taler derfor, kan retten i stedet idømme ubetinget straf alene for det nye forhold, eventuelt i forbindelse med en ændring af vilkårene for den betingede dom, eller afsige ny betinget dom vedrørende begge lovovertrædelser.

Som nævnt i pkt. 3.2.7. bør betinget dom for spirituskørsel efter Justitsministeriets opfattelse ikke anvendes i de tilfælde, hvor den pågældende endnu ikke har udstået prøvetiden for en tidligere betinget dom for spirituskørsel, medmindre der foreligger helt særlige omstændigheder. Derimod forudsættes betinget dom at kunne anvendes ved kørsel i frakendelsestiden (uden for prøvetiden) i kombination med spirituskørsel.

Et særligt - og teknisk præget - spørgsmål opstår, hvor en person i prøvetiden for en tidligere straffedom vedrørende uligeartet kriminalitet kører spirituskørsel, som efter den foreslåede ordning isoleret set ville medføre betinget dom med vilkår om alkoholistbehandling. Den gældende bestemmelse i straffelovens § 61, stk. 2, nr. 1 og 2, hjemler mulighed for i disse tilfælde at idømme ubetinget straf alene for det nye forhold eller at afsige ny betinget dom vedrørende begge lovovertrædelser. Derimod er der ikke i straffeloven udtrykkelig hjemmel til at idømme betinget dom på vilkår af alkoholistbehandling for det nye forhold af spirituskørsel samtidig med, at den tidligere betingede dom for uligeartet kriminalitet opretholdes. Selv om hovedreglen ved idømmelse af betinget straf i disse tilfælde fortsat bør være en fælles betinget dom, kan der i særlige tilfælde være behov for at kunne idømme betinget dom med vilkår om alkoholistbehandling alene for det nye forhold. For at muliggøre denne kombination af sanktioner i særlige tilfælde ved uligeartet kriminalitet foreslås § 61, stk. 2, ændret.

3.2.8.2. Ny kriminalitet i prøvetiden ved dom til samfundstjeneste

Begår den dømte nyt strafbart forhold i prøvetiden for en samfundstjenestedom, og foretages der inden dennes udløb rettergangsskridt, hvorved han sigtes for forholdet, fastsætter retten en ubetinget straf eller anden retsfølge for dette forhold og den tidligere pådømte lovovertrædelse, jf. bilag 5, pkt. 5.4. Ved fastsættelsen af straf tages der hensyn til omfanget af den samfundstjeneste, som den dømte har udført. Når omstændighederne taler derfor, kan retten i stedet idømme ubetinget straf alene for det nye forhold, eventuelt i

forbindelse med en ændring af vilkårene for den betingede dom, eller afsige ny betinget dom vedrørende begge lovovertrædelser.

Som nævnt i pkt. 3.2.7. bør betinget dom for spirituskørsel efter Justitsministeriets opfattelse ikke anvendes i de tilfælde, hvor den pågældende endnu ikke har udstået prøvetiden for en tidligere betinget dom for spirituskørsel, medmindre der foreligger helt særlige omstændigheder. Derimod forudsættes nyordningen med samfundstjeneste at kunne finde anvendelse ved kørsel i frakendelsestiden i kombination med spirituskørsel.

Et særligt spørgsmål opstår som nævnt, hvor en person i prøvetiden for en tidligere straffedom vedrørende uligeartet kriminalitet kører spirituskørsel, som efter den foreslåede ordning isoleret set ville medføre betinget dom med vilkår om samfundstjeneste. Den gældende bestemmelse i straffelovens § 61, stk. 2, nr. 1 og 2, hjemler mulighed for i disse tilfælde at idømme ubetinget straf alene for det nye forhold eller at afsige ny betinget dom vedrørende begge lovovertrædelser. Derimod er der ikke i straffeloven udtrykkelig hjemmel til at idømme betinget dom på vilkår af samfundstjeneste for det nye forhold af spirituskørsel samtidig med, at den tidligere betingede dom for uligeartet kriminalitet opretholdes. Som nævnt bør det fortsat været hovedreglen ved idømmelse af betinget straf i disse tilfælde, at der fastsættes en fælles straf. I særlige tilfælde kan der imidlertid være behov for at kunne idømme betinget dom med vilkår om samfundstjeneste alene for det nye forhold. For at muliggøre denne kombination af sanktioner i særlige tilfælde ved uligeartet kriminalitet foreslås § 61, stk. 2, ændret.

3.2.9. *Brud på vilkår for betinget dom for spirituskørsel*

3.2.9.1. *Brud på vilkår for dom til alkoholistbehandling*

Konsekvenserne af manglende overholdelse af alkoholistbehandlingen eller brud på andre vilkår for den betingede dom afgøres af retten, der i medfør af straffelovens § 60, stk. 1, enten kan tildele en advarsel, ændre vilkårene og forlænge prøvetiden, fastsætte straf eller anden retsfølge for den begåede lovovertrædelse eller - hvis straffen allerede er fastsat i forbindelse med den betingede dom - træffe afgørelse om fuldbyrdelse af denne straf. I overensstemmelse med princippet i straffelovens § 61 er det forudsat, at rettergangsskridt er foretaget inden prøvetidens udløb.

3.2.9.2. *Brud på vilkår for dom til samfundstjeneste*

Hvis den dømte overtræder vilkåret om samfundstjeneste eller andet vilkår, kan retten - som beskrevet i bilag 5, pkt. 5.3. - enten træffe afgørelse om ubetinget frihedsstraf eller kombineret betinget og ubetinget frihedsstraf for den begåede lovovertrædelse eller bestemme, at den betingede dom skal opretholdes, eventuelt i forbindelse med en forlængelse af længstetiden for samfundstjeneste og af prøvetiden.

Ved fastsættelsen af straf - som følge af vilkårsbrud - skal der tages hensyn til omfanget af den samfundstjeneste, som den dømte har udført. En straf, som allerede er fastsat i forbindelse med den betingede dom, kan nedsættes.

3.2.10. *Tillæggsbødens opretholdelse eller bortfald ved ny kriminalitet eller vilkårsbrud*

Hvis retten i tilfælde af ny kriminalitet eller vilkårsbrud som beskrevet i pkt. 3.2.8. og pkt. 3.2.9. fastsætter en ubetinget straf, opstår det særlige spørgsmål, om denne ubetingede straf skal omfatte den ubetingede del af den tidligere straf - dvs. tillæggsbøden, som således bortfalder - eller kun den betingede del, således at tillæggsbøden opretholdes.

I den strafferetlige teori er det antaget, at det formentlig er mest hensigtsmæssigt kun at inddrage den betingede del af straffen, hvad enten den ubetingede del er udstået eller ej, hvilket - i tilfælde hvor den ubetingede del er en tillæggsbøde - betyder, hvad enten bøden er betalt eller ej.

Retspraksis indeholder eksempler såvel på anvendelse af denne »nettometode« som på anvendelse af en »bruttometode«, hvor den nye ubetingede straf også indeholder og dermed erstatter den ubetingede del af den tidligere straf.

Justitsministeriet anførte i bemærkningerne til det lovudkast, som blev sendt til høring i maj 1999, at spørgsmålet efter Justitsministeriets opfattelse burde afgøres under hensyn til den enkelte sags konkrete omstændigheder. Det var tilføjet, at hensynet til ensartetheden i sanktioneringen talte - uanset om bøden var betalt - som udgangspunkt for at anvende et netto-princip.

I høringssvar fra bl.a. Østre Landsret er det anført, at hensynet til en ensartet retsanvendelse på dette område taler afgørende for, at spørgsmålet afgøres ens i alle tilfælde. Landsretten finder derfor, at det bør fremgå af loven eller i hvert fald af bemærkningerne, om bøden skal bortfalde eller opretholdes i de anførte tilfælde.

Justitsministeriet er enig heri. Ved en vedtagelse af lovforslaget forudsættes det derfor, at der i praksis

som altovervejende hovedregel anvendes et nettoprincip, dvs., at tillægsbøden opretholdes, uanset om den er betalt eller ej.

3.2.11. Manglende betaling af den idømte tillægsbøde

Samtidig med fastsættelsen af en tillægsbøde i kombination med en betinget dom for spirituskørsel vil retten træffe afgørelse om arten af forvandlingsstraffen samt om dens varighed. Der henvises nærmere til pkt. 2.2.3., hvor retningslinierne for eventuel afsoning af bødeforvandlingsstraf tillige er beskrevet.

Disse retningslinier - som også vil omfatte tillægsbøder, der idømmes i kombination med en betinget dom for spirituskørsel, jf. pkt. 3.2.5. - betyder, at tillægsbøderne kun helt undtagelsesvis vil skulle afsønes. Hvis det ikke er muligt at inddrive en sådan tillægsbøde, som ikke frivilligt betales eller afdrages, og den dømte ikke skønnes at have betalingssevne, vil bøden som udgangspunkt bortfalde ved forældelsesindtræden.

3.3. Betinget dom med vilkår om samfundstjeneste som alternativ til kortere ubetinget frihedsstraf for andet end spirituskørsel

3.3.1. Indledning

Efter Justitsministeriets opfattelse er det ønskeligt, at samfundstjeneste generelt anvendes i højere grad. Herudover vil den foreslåede nedsættelse af minimum for antal samfundstjenestetimer åbne mulighed for, at domstolene også ved andre kriminalitetstyper end spirituskørsel i nogle tilfælde vil kunne anvende samfundstjeneste i stedet for kortere ubetingede frihedsstraffe.

3.3.2. Samfundstjenestedom ved andre færdselslovs-overtrædelser

Anvendelse af samfundstjeneste for spirituskørsel gør det nærliggende tillige at overveje anvendelse af samfundstjeneste ved andre færdselslovsovertrædelser, der i dag vil medføre en kortere ubetinget frihedsstraf, men hvor der efter forslaget idømmes samfundstjeneste, hvis forholdet bedømmes sammen med spirituskørsel.

Kerneområdet vil være kørsel i frakendelsestiden uden samtidig spirituskørsel, der som beskrevet i pkt. 2.2.8. efter gældende praksis i gentagelsestilfælde fører til en kortere ubetinget frihedsstraf. Efter forslaget skal kørsel i frakendelsestiden - men uden for prøvetiden - i kombination med spirituskørsel afgøres med samfundstjeneste, jf. pkt. 3.2.7. og 3.2.8. På den baggrund bør også korte ubetingede frihedsstraffe for kørsel i frakendelsestiden kunne afgøres på denne måde.

For at undgå skævvridning i forhold til førstegangs-tilfælde af kørsel i frakendelsestiden, der straffes med en bøde svarende til en måneds nettoløn, jf. nærmere pkt. 2.2.8., bør en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste for gentagen kørsel i frakendelsestiden efter Justitsministeriets opfattelse kombineres med en tillægsbøde udmålt efter de samme principper.

Som ved anvendelse af samfundstjeneste for spirituskørsel bør der udvises tilbageholdenhed overfor anvendelse af samfundstjenestedomme ved kørsel i frakendelsestiden, der har ført til alvorlig personska-de, eller som er begået i brugstjålet køretøj.

Ved anvendelse af samfundstjeneste ved kørsel i frakendelsestiden vil den i pkt. 3.2.3.2. opstillede vejledende omregningsmodel mellem frihedsstraffens længde og antal samfundstjenestetimer efter Justitsministeriets opfattelse være anvendelig.

3.3.3. Generelt øget anvendelse af samfundstjenestedomme

3.3.3.1. Berigelseskriminalitet

For så vidt angår berigelseskriminalitet, der er kerneområdet for anvendelse af samfundstjeneste, er en øget anvendelse af samfundstjeneste i stedet for kortere ubetingede frihedsstraffe en særlig nærliggende mulighed.

Det forudsættes herved, at samfundstjeneste fortsat ikke anvendes, hvor en betinget dom uden samfundstjenestevilkår i dag skønnes tilstrækkelig.

I samtlige de sager, hvor berigelseskriminalitet skønnes at kunne medføre ubetinget frihedsstraf af en person, som ikke tidligere er idømt ubetinget frihedsstraf, bør der efter Justitsministeriets opfattelse fremover foretages personundersøgelse med henblik på en vurdering af den pågældendes egnethed til samfundstjeneste.

Justitsministeriet (Rigsadvokaten) vil instruere anklagemyndigheden om at iværksætte sådanne obligatoriske personundersøgelser, og sikre, at anklagemyndigheden i øvrigt er særligt opmærksom på muligheden for at anvende samfundstjeneste og herunder på den øgede mulighed, som følger af den foreslåede nedsættelse af mindstetimetallet for arbejdspligten.

3.3.3.2. Anden kriminalitet (varsomhedsområdet)

Den praksis, der har dannet sig, hvorefter samfundstjenestens absolutte kerneområde er berigelseskriminalitet bortset fra røveri, bør efter Justitsministeriets opfattelse fortsættes. Samfundstjeneste ved kriminalitet som f.eks. vold, røveri, narkotikasager og sædelighedsforbrydelser bør stadig anvendes med varsomhed. Samfundstjeneste i disse sager (»varsom-

hedsområdet« eller »undtagelsesområdet«) bør fortsat kun anvendes, hvis det efter en konkret, individuel vurdering findes forsvarligt.

4. *Straffelovrådets udtalelse*

Straffelovrådet har efter anmodning fra Justitsministeriet gennemgået og drøftet et udkast til et lovforslag vedrørende nyordningen. Straffelovrådet kan tilslutte sig forslaget om at indføre mulighed for at anvende betingede domme med vilkår om samfundstjeneste i stedet for ubetinget frihedsstraf ved spirituskørsel. Rådet er endvidere enig i, at den gældende ordning, hvor bilister, der er idømt en ubetinget frihedsstraf for spirituskørsel, benådes efter at have gennemført en struktureret, kontrolleret alkoholistbehandling, af principielle grunde bør afløses af en ordning, hvor denne sanktion idømmes af domstolene.

Straffelovrådet har ikke bemærkninger til det tilsigtede anvendelsesområde for nyordningen med betingede domme for spirituskørsel mv. eller til de foreslåede principper for udmålingen af tillægsbøder.

Endelig kan rådet tiltræde, at samfundstjeneste søges anvendt i øget omfang ved berigelseskriminalitet.

Som det fremgår af pkt. 1 og pkt. 3.2.3.2. har Straffelovrådet nærmere kommenteret strafudmålingspositionerne for samfundstjenestetiden. Disse synspunkter har dannet grundlaget for Justitsministeriets formulering af lovforslagets bemærkninger vedrørende dette spørgsmål.

Straffelovrådets udtalelse af april 1999 er optaget som bilag 3 til lovforslaget.

5. *Forslagets økonomiske og administrative konsekvenser*

Lovforslagets målgruppe for idømmelse af betinget dom enten med vilkår om struktureret, kontrolleret alkoholistbehandling eller med vilkår om samfundstjeneste er som beskrevet i pkt. 3.2.2. og pkt. 3.2.3. spritbilister, der efter gældende praksis idømmes en ubetinget frihedsstraf på højst 60 dage. Af »Kriminalstatistik 1997« (Danmarks Statistik) fremgår, at der dette år i ca. 4.000 sager blev idømt en ubetinget frihedsstraf på op til 60 dage for overtrædelse af færdselsloven.

Som beskrevet i bilag 4, er der hvert år ca. 1.000 nye deltagere i det administrative strafalternativ med alkoholistbehandling og efterfølgende benådning. Potentialet for betingede domme med vilkår om struktureret, kontrolleret alkoholistbehandling må antages at svare nogenlunde hertil. Det kan dog ikke udelukkes, at muligheden for samfundstjeneste vil svække den

enkeltes motivation til at indgå i et alkoholistbehandlingsforløb af mindst et års varighed.

Det er erfaringen, at gennemsnitligt ca. 60 pct. vurderes som egnede til at modtage en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste. Det er kriminalforsorgens vurdering, at denne andel vil være højere for lovforslagets målgruppe, idet der er tale om en erfaringsmæssigt velfungerende gruppe, og da det er overskueligt at overholde et vilkår om forholdsvis få timers samfundstjeneste og dermed forholdsvis kort afviklingsperiode. Såfremt blot 70 pct. af de resterende personer i målgruppen forudsættes at være egnede til samfundstjeneste, vil potentialet for betingede domme med vilkår om samfundstjeneste for spirituskørsel være omkring 2.000.

Hertil kommer de samfundstjenestedomme for andre kriminalitetstyper, der - som beskrevet i pkt. 3.3. - kan være en konsekvens af den foreslåede nedsættelse af minimum for antal samfundstjenestetimer, og som følger af den tilsigtede øgede brug af samfundstjeneste på det eksisterende område.

I forbindelse med den i 1998 indgåede flerårsaftale for kriminalforsorgen er der taget højde for den aktivitetsforskydning, som vil være en konsekvens af en øget anvendelse af samfundstjeneste. Der er således i flerårsaftalen fra og med år 2001 afsat midler til finansiering af den aktivitetsstigning i kriminalforsorgen i frihed, som vil være en følge af en øget anvendelse af samfundstjeneste. Samtidig er der ved fastlæggelsen af kriminalforsorgens afsoningskapacitet taget højde for den øgede brug af dette alternativ til frihedsstraf.

Forslaget om tillægsbøde ved betinget dom med vilkår om samfundstjeneste vil medføre merindtægter. Skønnet herover er behæftet med usikkerhed, men må antages at ville udgøre ca. 10 mio. kr. i år 2000, såfremt den foreslåede benådningsordning gennemføres, jf. bemærkningerne til § 2, og ca. 13 mio. kr. årligt de følgende år.

Lovforslaget skønnes i øvrigt ikke at have økonomiske konsekvenser af betydning for staten. Lovforslaget skønnes heller ikke at have administrative konsekvenser for staten.

Endvidere skønnes lovforslaget ikke at have hverken økonomiske og administrative konsekvenser for kommuner, amtskommuner eller erhvervslivet eller administrative konsekvenser for borgerne. Endelig skønnes lovforslaget ikke hverken at have miljømæssige konsekvenser eller at indeholde EU-retlige aspekter.

Vurdering af konsekvenser af lovforslag

	Positive konsekvenser/mindreudgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	13 mio. kr.	Ingen
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter	

6. Hørte myndigheder mv.

Lovforslaget har været sendt til høring hos:

Præsidenterne for Østre og Vestre Landsret, præsidenterne for Københavns Byret og for retterne i Århus, Odense, Ålborg og Roskilde, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Rigsadvokaten, Rigspolitechefen, Politidirektøren i København, Foreningen af Politimestre i Danmark, Politifuldmægtigforeningen, Politiforbundet i Danmark, kriminalforsorgens afdelinger, Dansk Fængselsforbund, Kriminalforsorgsforeningen, HK Landsklubben Kriminalforsorgen, Foreningen af Fængselsinspektører og Vicefængselsinspektører, Advokatrådet og Det Danske Center for Menneskerettigheder.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1 (§ 57, stk. 1, nr. 5)

Efter den gældende administrative ordning har spritbilister med et behandlingskrævende alkoholmisbrug, der er idømt en ubetinget frihedsstraf på højst 60 dage, mulighed for at blive benådet efter at have gennemført en struktureret, kontrolleret alkoholistbehandling. Denne ordning foreslås afløst af en ordning, hvor domstolene idømmer en betinget dom med vilkår om sådan alkoholistbehandling. Det foreslås derfor, at der indføres en ny bestemmelse i § 57, stk. 1, nr. 5, hvorefter retten som vilkår for udsættelse af frihedsstraf kan fastsætte, at den dømte underkaster sig en struktureret, kontrolleret alkoholistbehandling af mindst et års varighed.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.2.2. i de almindelige bemærkninger.

Til nr. 2 (straffelovens § 57, stk. 1, nr. 9)

Der er tale om en konsekvensændring som følge af, at den tidligere børne- og ungdomsforsorgs opgaver i dag henhører under kommunen. Efter § 40 i lov om social service, jf. lovebekendtgørelse nr. 581 af 6. august 1998 med senere ændringer, kan kommunen træffe afgørelse om en række nærmere angivne foranstaltninger, når det må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til et barns eller en ungs særlige behov for støtte. For tiltalesafald med vilkår findes en lignende bestemmelse i retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 2.

Til nr. 3 (§ 57, stk. 2)

Ændringen er en konsekvens af lovforslagets § 1, nr. 1.

Til nr. 4 (§ 61, stk. 2, nr. 2)

Det følger af straffelovens § 61, stk. 2, at en betinget domfældt, som i prøvetiden begår nyt strafbart forhold, kan mødes med en ubetinget straf eller anden retsfølge for dette forhold og den tidligere pådømte lovovertrædelse. Når omstændighederne taler derfor, kan retten imidlertid i stedet idømme ubetinget straf alene for det nye forhold, eventuelt i forbindelse med en ændring af vilkårene i den tidligere betingede dom, eller afsige ny betinget dom vedrørende begge lovovertrædelser. Derimod er der ikke i straffeloven udtrykkelig hjemmel til at afgøre det nye forhold med en betinget dom samtidig med, at den tidligere betingede

dom opretholdes uændret. Ved indførelsen af betingede domme med vilkår om alkoholistbehandling eller samfundstjeneste kan denne ordning give anledning til uhensigtsmæssigheder ved uligeartet kriminalitet. Som et eksempel kan nævnes en person, som for tyveri idømmes en betinget frihedsstraf på 6 måneders fængsel med prøvetid i to år. Begår den pågældende i prøvetiden spirituskørsel, som isoleret set ville blive anset med hæfte i 20 dage, betinget på vilkår af alkoholistbehandling eller samfundstjeneste, vil sammenkædningen med den løbende betingede dom indebære, at der måtte fastsættes en fælles betinget straf af alkoholistbehandling eller samfundstjeneste med timal svarende til begge lovovertrædelser. For at skabe sikker hjemmel for, at der i et sådant tilfælde kan idømmes alkoholistbehandling eller samfundstjeneste svarende til det isolerede tilfælde af spirituskørsel samtidig med, at den tidligere betingede dom for tyveri opretholdes, foreslås § 61, stk. 2, ændret. Det forudsættes imidlertid, at den nugældende ordning, hvor ny betinget dom fastsættes for begge lovovertrædelser, fortsat vil være hovedreglen, og at adgangen til at afsige ny betinget dom alene vedrørende det nye forhold således alene anvendes i særlige tilfælde, hvor det i lyset af den uligeartede kriminalitets art skønnes særligt påkrævet, f.eks. ved betinget dom for nyt strafbart forhold, der omfattes af lovforslaget.

Til nr. 5 (§ 63, stk. 1)

Betingede domme med vilkår om samfundstjeneste anvendes ikke i dag ved spirituskørsel. Dette foreslås ændret, således at spritbilister (der ikke idømmes en betinget dom med vilkår om alkoholistbehandling) fremover bliver idømt en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste. Idet der består en sammenhæng mellem antallet af samfundstjenestetimer og antal dage i den forskyldte straf, vil anvendelse af samfundstjeneste i stedet for de kortere ubetingede frihedsstraffe for spirituskørsel gøre det naturligt at nedsætte det generelle minimum for arbejdspligten til under 40 timer. Det foreslås derfor, at straffelovens § 63, stk. 1, ændres, således at retten som vilkår for udsættelse af frihedsstraf kan bestemme, at den dømte skal udføre samfundstjeneste i mindst 30 timer - mod tidligere mindst 40 timer.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.2.3.1. i de almindelige bemærkninger.

Til nr. 6 (§ 63, stk. 3)

Det foreslås, at prøvetiden ved en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste som udgangspunkt ikke ophører før det tidspunkt, som retten efter 1. pkt. har

fastsat for prøvetidens udløb. Efter 2. pkt. kan retten i dommen konkret bestemme, at prøvetiden skal ophøre, når længstetiden for arbejdsforpligtelsens opfyldelse er udløbet. Denne adgang til at lade prøvetiden ophøre, når længstetiden for arbejdsforpligtelsens opfyldelse er udløbet, må navnlig forventes anvendt ved samfundstjenestedomme inden for det nuværende anvendelsesområde for samfundstjeneste, det vil navnlig sige i sager om berigelseskriminalitet.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.2.6.2. i de almindelige bemærkninger.

Til § 1, nr. 7 (§ 63, stk. 4)

Ændringen er en konsekvens af lovforslagets § 1, nr. 6.

Det foreslås, at samfundstjenestedomte som udgangspunkt alene undergives tilsyn og eventuelt også vilkår efter § 57 (særvilkår), indtil længstetiden for arbejdspligtens opfyldelse er udløbet. Der er dog efter forslaget mulighed for efter en konkret vurdering at bestemme, at dømte skal være undergivet tilsyn og eventuelt også særvilkår i hele prøvetiden.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.2.6.2. i de almindelige bemærkninger.

Til nr. 8 (§ 66, stk. 2)

Ændringen er en konsekvens af, at der ved lov nr. 274 af 15. april 1997 blev indsat et nyt stk. 1 i § 63, således at § 63, stk. 3, blev til § 63, stk. 4.

Til § 2

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. juli 2000. Lovændringen får virkning for alle sager, der ikke er endeligt afgjort ved lovens ikrafttræden, jf. straffelovens § 3, stk. 1, og § 4, stk. 1.

Sager, der er pådømt i byretten før lovens ikrafttræden, og som pådømmes i landsretten efter lovens ikrafttræden, vil således skulle endeligt afgøres efter nye regler, som ikke var gældende ved første pådømmelse. Dette vil kunne føre til, at spiritusdomme i en periode omkring ikrafttrædes tidspunktet vil blive anket i højere grad end normalt. For at afbøde denne virkning vil cirkulæret om den administrative benådning af spritbilister blive opretholdt i en periode efter lovens ikrafttræden. Endvidere vil der ud fra lighedshensyn blive gennemført en særlig (administrativ) overgangsordning, som indebærer mulighed for benådning af personer, som inden lovens ikrafttræden er idømt ubetinget frihedsstraf på op til 60 dage for spirituskørsel, og som endnu ikke har påbegyndt afsoning, på vilkår af udførelse af samfundstjeneste.

Til § 3

Bestemmelsen fastsætter lovens territoriale gyldighedsområde. Den indebærer, at loven ikke gælder for Færøerne og Grønland. Bestemmelserne kan dog ved

kongelig anordning sættes i kraft for Færøerne. For Grønland gælder en særlig kriminallov, og der er derfor ikke hjemmel til at sætte loven i kraft for Grønland.

Bilag 1

Lovforslaget sammenholdt med gældende formulering

Gældende formulering

§ 57. Retten kan som vilkår for udsættelsen bestemme, at den dømte i hele prøvetiden eller en del af denne skal undergives tilsyn. Endvidere kan retten fastsætte andre vilkår, som findes formålstjenlige, herunder at den dømte

- 1) ---
- 2) ---
- 3) ---
- 4) ---
- 5) ---
- 6) ---
- 7) ---

8) efter bestemmelse af børne og ungdomsforsorgens myndigheder undergives børne- og ungdomsforsorg, eventuelt af nærmere angivet art, og efterkommer de forskrifter, forsorgsmyndigheden meddeler ham.

Stk. 2. Justitsministeriet fastsætter nærmere regler om gennemførelsen af tilsyn og de i stk. 1, nr. 1-7, nævnte vilkår.

Lovforslaget

§ 1

I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 648 af 12. august 1997, som ændret ved § 3 i lov nr. 403 af 26. juni 1998, § 3 i lov nr. 473 af 1. juli 1998 og lov nr. 141 af 17. marts 1999, foretages følgende ændringer:

1. I § 57, *stk. 1*, indsættes efter *nr. 4* som nyt nummer:

»5) underkaster sig en struktureret, kontrolleret alkoholistbehandling af mindst et års varighed,«.

Nr. 5-8 bliver herefter nr. 6-9.

2. § 57, *stk. 1*, *nr. 8*, der bliver nr. 9, affattes således:

»9) efter kommunens afgørelse undergives foranstaltninger efter § 40 i lov om social service, eventuelt af nærmere angiven art, og efter kommer de forskrifter, kommunen meddeler den pågældende.«

3. I § 57, *stk. 2*, ændres »nr. 1-7« til: »nr. 1-8«.

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 61. ---

Stk. 2. Begår den dømte nyt strafbart forhold i prøvetiden, og foretages der inden dennes udløb rettergangsskridt, hvorved han sigtes for forholdet, fastsætter retten en ubetinget straf eller anden retsfølge for dette forhold og den tidligere pådømte lovovertrædelse. Herved finder bestemmelserne i § 88, stk. 2-5, tilsvarende anvendelse. Når omstændighederne taler derfor, kan retten i stedet

- 1) idømme ubetinget straf alene for det nye forhold, eventuelt i forbindelse med en ændring af vilkårene i den betingede dom, eller
- 2) afsige ny betinget dom vedrørende begge lovovertrædelser i overensstemmelse med reglerne i dette eller det følgende kapitel.

§ 63. Som vilkår for udsættelsen af frihedsstraf bestemmes, at den dømte skal udføre ulønnet samfundstjeneste i mindst 40 og højst 240 timer. Den fastsatte arbejdspligt skal opfyldes inden for en længstetid, der udmåles i forhold til antallet af arbejdstimer.

Stk. 2. Den i medfør af stk. 1 fastsatte længstetid kan af tilsynsmyndigheden forlænges, hvis særlige grunde taler derfor, dog ikke ud over prøvetiden. Tilsynsmyndighedens afgørelse om forlængelse af længstetiden indbringes efter anmodning fra den dømte for retten.

Stk. 3. I dommen fastsættes en prøvetid på højst 2 år. Prøvetiden ophører dog, når længstetiden for arbejdspligtens opfyldelse er udløbet, medmindre andet er bestemt i dommen.

Stk. 4. Den dømte undergives tilsyn i prøvetiden. Retten kan endvidere, hvis det findes formålstjeneligt, fastsætte vilkår som nævnt i § 57.

4. I § 61, stk. 2, nr. 2, indsættes efter »lovovertrædelser«: »eller alene for det nye forhold«.

5. I § 63, stk. 1, 1. pkt., ændres »mindst 40« til : »mindst 30«.

6. § 63, stk. 3, affattes således:

Stk. 3. I dommen fastsættes en prøvetid på højst 2 år. Det kan i dommen bestemmes, at prøvetiden ophører, når længstetiden for arbejdsforpligtelsens opfyldelse er udløbet.

7. I § 63, stk. 4, indsættes som 3. pkt.:

»Tilsynet ophører, og eventuelle vilkår efter § 57 bortfalder, når længstetiden for arbejdspligtens opfyldelse er udløbet, medmindre andet er bestemt i dommen.«

*Gældende formulering***§ 66. ---**

Stk. 2. Ved fastsættelse af ubetinget straf efter stk. 1, nr. 1, kan § 58, stk. 1, anvendes. En betinget delstraf efter denne bestemmelse træder da i stedet for dommen til samfundstjeneste, og hertil kan knyttes de i medfør af § 63, stk. 3, fastsatte vilkår. Uanset disse bestemmelser kan der i forbindelse med fortsat samfundstjeneste idømmes en ubetinget frihedsstraf på indtil 3 måneder.

Stk. 3-4. ---

Lovforslaget

8. I § 66, stk. 2, 2. pkt, ændres »§ 63, stk. 3« til: »§ 63, stk. 4«.

Sammenhæng mellem den udmålte frihedsstraf og antal samfundstjenestetimer

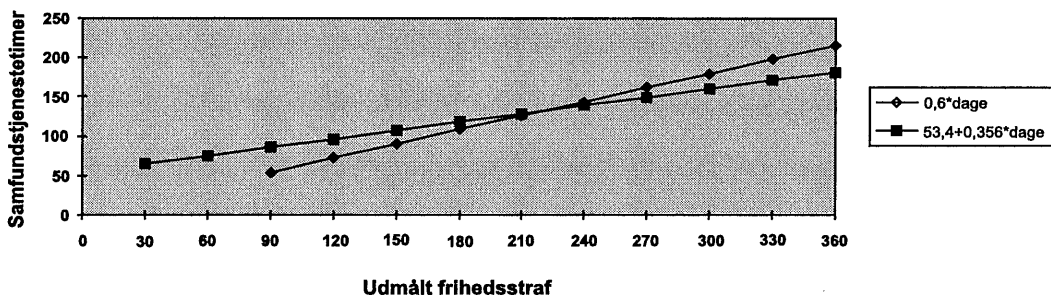
I Britta Kyvsgaards artikel "Samfundstjeneste i empirisk belysning", offentliggjort i Juristen 1999.142ff, er det blandt andet undersøgt, hvorvidt det proportionalitetsprincip, der i øvrigt gør sig gældende ved strafudmåling, også influerer på fastsættelsen af antal timer i samfundstjeneste.

Undersøgelsen er baseret på domsmateriale bestående af i alt 578 samfundstjenestedomme afsagt i 1996. Blandt disse er strafflængden fastsat i 490 domme. Undersøgelsen er foretaget på baggrund af disse 490 domme.

Undersøgelsen konkluderer, at der er en sammenhæng mellem den forskyldte frihedsstraf og antal samfundstjenestetimer. Indenfor hvert niveau af udmålt frihedsstraf er der dog stor varia-

tion i det fastsatte antal samfundstjenestetimer. Forholdet mellem det gennemsnitlige antal samfundstjenestetimer og den udmålte frihedsstraf beskrives matematisk således: Antal timer i samfundstjeneste = $53,4 + (0,356 \times \text{strafflængden i antal dage})$. Undersøgelsen udleder samtidig det mere enkle - men også mindre præcise - udtryk, at den gennemsnitlige strafflængde pr. samfundstjenestetime udgør 1,6 dag, hvilket svarer til, at der for hver dag i den udmålte frihedsstraf gennemsnitligt idømmes samfundstjeneste i 0,6 time.

Matematisk sammenhæng mellem udmålt frihedsstraf og antal samfundstjenestetimer

Disse 2 omregningsmodeller er primært baseret på domme med udmålte frihedsstraffe på mellem 3 måneder og 1 år. Modellerne kan derimod ikke anvendes til at beskrive niveauet for samfundstjenestetimer ved frihedsstraffe på under 3 måneder.

Til brug for overvejelserne i forbindelse med nærværende lovforslag er foretaget en undersøgelse blandt nogle af de ovennævnte 490 samfundstjenestedomme.

Således er frasorteret domme vedrørende overtrædelse af beredskabslovens § 60, stk. 1,

nr. 1, dvs. nægtelse eller undladelse af militærtjeneste, idet den næsten undtagelsesvis praksis med fastsættelse af en arbejdspligt på 240 samfundstjenestetimer skyldes særlige lighedsbetragtninger i forhold til de personer, som udfører værnepligten. I denne sagstype følges de almindelige strafudmålingsprincipper med vægt blandt andet på kriminalitetens grovhed således ikke.

Herefter resterer 475 samfundstjenestedomme, der fordeler sig således:

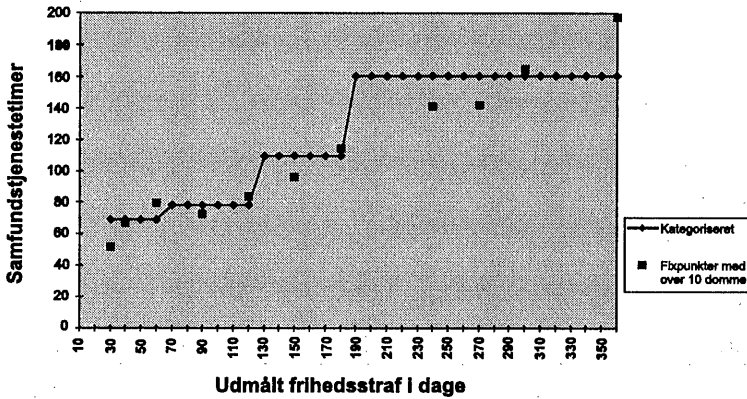
Dommens strafflængde (den betingede del)	Antal domme	Gns. antal samfundstjenestetimer
20 dage	1	40,00
30 dage	12	51,57
40 dage	11	66,82
50 dage	2	60,00
60 dage	28	79,29
3 måneder (90 dage)	46	72,39
4 måneder (120 dage)	56	83,57
5 måneder (150 dage)	33	96,06
6 måneder (180 dage)	90	114,00
7 måneder (210 dage)	6	128,33
8 måneder (240 dage)	72	140,97
9 måneder (270 dage)	19	141,58
10 måneder (300 dage)	22	165,00
12 måneder (360 dage)	52	197,31
15 måneder (450 dage)	6	226,67
16 måneder (480 dage)	2	190,00
18 måneder (540 dage)	14	219,29
22 måneder (660 dage)	1	180,00
24 måneder (720 dage)	2	220,00
Total	475	

Hvis de 475 domme kategoriseres, fordeler de sig således:

Dommens strafflængde (den betingede del)	Antal domme	Gns. antal samfundstjenestetimer
Op til og med 60 dage	54	67,17
Fra 60 dage til og med 4 måneder	102	78,53
Fra 4 måneder til og med 6 måneder	123	109,19
Fra 6 måneder til og med 1 år	171	160,82
Mere end 1 år	25	217,20
Total	475	

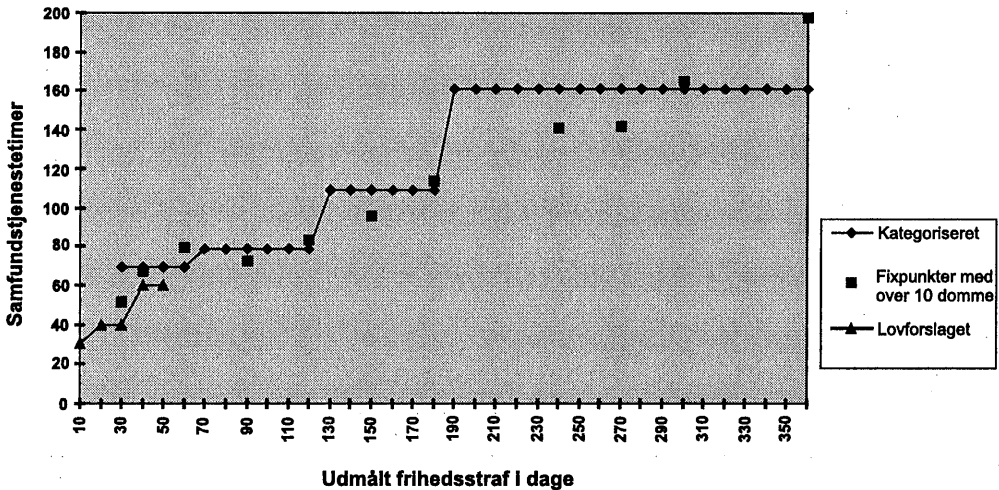
Disse to tabeller kan grafisk fremstilles således, idet domme til frihedsstraf på over 1 år ikke er medtaget:

Sammenhæng mellem udmålt frihedsstraf og samfundstjenestetimer

Punkt 3.2.3.2. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget indeholder et retningslinier for en differentieret omregning af de laveste strafpositioner. Dette eksempel er indtegnat i nedenstående illustration, som i øvrigt er identisk med ovenstående:

Sammenhæng mellem udmålt frihedsstraf og samfundstjenestetimer

Straffelovrådets udtalelse

Straffelovrådet har efter anmodning fra Justitsministeriet gennemgået og drøftet et udkast til lovforslag om ændring af straffeloven (udvidet brug af samfundstjeneste og betingede domme med vilkår om alkoholbehandling for spirituskørsel).

Ved afgivelsen af udtalelsen har Straffelovrådet haft følgende sammensætning: højesteretsdommer Jacques Hermann (formand), rigsadvokat Henning Fode, professor, lic. jur. Vagn Greve, afdelingschef Torsten Hesselbjerg, politimester Claus Nørøxe, advokat Jakob Lund Poulsen, direktør for Kriminalforsorgen William Rentzmann og landsretspræsident Sven Ziegler.

Ud over enkelte bemærkninger af teknisk karakter er der i Straffelovrådet enighed om at udtale følgende vedrørende lovudkastets generelle principper:

1. Straffelovrådet kan tilslutte sig forslaget om at indføre mulighed for anvendelse af betingede domme med vilkår om samfundstjeneste i stedet for ubetinget frihedsstraf ved spiritus- og promillekørsel mv.

Endvidere er rådet enig i, at den gældende ordning, hvor bilister, der er idømt en ubetinget frihedsstraf for spirituskørsel, benådes efter at have gennemført en struktureret, kontrolleret alkoholbehandling, af principielle grunde bør afløses af en ordning, hvor denne sanktion idømmes af domstolene som vilkår for en betinget dom.

Straffelovrådet har ikke bemærkninger til det tilsigtede anvendelsesområde for nyordningen med betingede domme for spirituskørsel mv. el-

ler til de foreslåede principper for udmålingen af tillægsbøder.

Endelig kan rådet tiltræde, at samfundstjeneste søges anvendt i øget omfang ved berigelses-kriminalitet.

2. I lovudkastet foreslås det, at mindstetimetallet for arbejdspligten ved samfundstjeneste nedsættes fra 40 til 20 timer. Straffelovrådet er opmærksom på mindretallets udtalelse i betænkning nr. 1211/1990 og på de synspunkter, herunder hensynet til at skabe den størst mulige rummelighed og fleksibilitet i sanktionssystemet, der kunne tale for en sådan nedsættelse af mindstetimetallet. Heroverfor står imidlertid, at kriminalforsorgen har oplyst, at det vil være vanskeligt at tilrettelægge samfundstjenestens udførelse på en rimelig måde med et så lavt timeantal som 20. Endvidere taler hensynet til sanktionens følelighed og balancen i forhold til ordningen med betingede domme på vilkår af struktureret, kontrolleret alkoholbehandling for, at mindstetimetallet for nyordningen ikke sættes for lavt. Endelig er der næppe noget særligt behov for på berigelseskriminalitetens område at lade helt korte ubetingede frihedsstraffe afløse af samfundstjeneste med et så lavt timeantal som 20. På denne baggrund er der i Straffelovrådet enighed om, at mindstetimetallet for samfundstjeneste ikke bør fastsættes lavere end 30 timer.

3. Justitsministeriets lovudkast indeholder en detaljeret anvisning på omregningen mellem frihedsstraf og samfundstjeneste som nedenfor angivet:

10 dages hæfte	- 20 timers samfundstjeneste
14 dages hæfte	- 25 timers samfundstjeneste
20 dages hæfte	- 30 timers samfundstjeneste
24 dages hæfte	- 36 timers samfundstjeneste
30 dages hæfte/fængsel	- 45 timers samfundstjeneste
40 dages hæfte/fængsel	- 60 timers samfundstjeneste
50 dages hæfte/fængsel	- 70 timers samfundstjeneste
60 dages hæfte/fængsel	- 80 timers samfundstjeneste

Omregningen baserer sig på de eksisterende strafpositioner for udmåling af frihedsstraf sammenholdt med en omregningsfaktor, hvorefter

der for hver dag i en udmålt frihedsstraf idømmes samfundstjeneste i 1½ time, dog minimum 20 timer. Ved omregningen af de højeste straf-

positioner på 50 og 60 dages hæfte/fængsel er omregningsfaktoren imidlertid modereret noget for at sikre en naturlig overgang til anvendelse af samfundstjeneste i stedet for frihedsstraffe på mere end 60 dage.

Straffelovrådet finder imidlertid, at det er uforment at lade den nugældende meget nuancerede og detaljerede praksis for udmåling af ubetingede frihedsstraffe for spirituskørsel og kørsel i frakendelsestiden afspejle sig i en tilsvarende detaljeret udmåling af timetallet for arbejdspligten ved betingede domme med vilkår om samfundstjeneste for disse lovovertrædelser. En beskeden forskel i arbejdspligtens omfang vil ikke i særlig grad kunne afspejle forskelle i det strafbare forholds grovhed eller kunne begrundes i hensynet til reaktionens følelighed. Samtidig indebærer det af Straffelovrådet anbefalede mindstetimetallet på 30 timer, jf. pkt. 2, at der under alle omstændigheder sker en relativ skærpelse af straffen for de mindst alvorlige tilfælde af spirituskørsel, der afgøres med samfundstjeneste, i forhold til de groveste tilfælde af spirituskørsel, hvor denne sanktion anvendes.

På den baggrund finder Straffelovrådet derfor, at der på det område, som nyordningen retter sig mod, og hvor der efter gældende praksis udmåles frihedsstraffe på mellem 10 og 50 dage, bør anvendes færre positioner for udmålingen af samfundstjenestetiden end foreslået i bemærkningerne til Justitsministeriets lovudkast, formentlig ikke over tre positioner. Ved de mindst alvorlige tilfælde af spirituskørsel eller kørsel i frakendelsestiden, der omfattes af nyordningen, f.eks. 10-14 dages hæfte, ville et timeantal svarende til mindstetimetallet på 30 timer kunne være passende. Ved tilfælde af spirituskørsel, eventuelt i kombination med kørsel i frakendelse-

stetiden, der i dag afgøres med hæfte eller fængsel i f.eks. 40-50 dage, ville det være naturligt, at strafpositionen blev samfundstjeneste i 60 timer for at korrespondere med niveauet for udmåling af samfundstjeneste ved længere frihedsstraffe. Imellem disse yderpunkter er der et mellemområde, hvor der kunne rejses spørgsmål om anvendelse af en eller flere strafpositioner. Som nævnt finder Straffelovrådet det ikke hensigtsmæssigt, at der anvendes mere end i alt tre strafpositioner, således at straffen i dette mellemområde eksempelvis kunne udmåles til 40 timers samfundstjeneste.

Straffelovrådet finder det ikke påkrævet at der angives strafpositioner for de - ret fåtallige - tilfælde af spirituskørsel, eventuelt i kombination med kørsel i frakendelsestiden, som efter gældende retspraksis vil føre til en frihedsstraf på 60 dage eller derover.

4. Herudover har Straffelovrådet ikke fundet anledning til at udtale sig om den relativt detaljerede angivelse i lovforslagets bemærkninger af området for anvendelsen af nyordningen med samfundstjeneste i sager om spirituskørsel samt betingede domme med vilkår om struktureret, kontrolleret alkoholistbehandling og de principper for nyordningens anvendelse, der i den forbindelse foreslås.

Straffelovrådet finder imidlertid anledning til at bemærke, at der også på andre områder kan være grund til at overveje at foretage en begrænsning i det betydelige antal strafpositioner for lovovertrædelser, hvor retshåndhævelsessynspunkter, herunder forskelle i de strafbare forholds grovhed, næppe kan begrunde et så detaljeret udmålingsmønster.

April 1999

Henning Fode Vagn Greve Jacques Hermann (formand) Torsten Hesselbjerg

Claus Nørøxe Jakob Lund Poulsen William Rentzmann Sven Ziegler

Den administrative benådningsordning

1. Indledning

Siden juli 1990 har spritbilister, som har et behandlingskrævende alkoholmisbrug, haft mulighed for at undgå afsoning af en ubetinget frihedsstraf mod at undergive sig behandling mod alkoholmisbrug. I den første forsøgsperiode omfattede ordningen domme på frihedsstraf i 40 dage og derunder, men fra den 1. april 1994 har den øvre grænse været domme på frihedsstraf i højst 60 dage. Det er en betingelse for deltagelse i ordningen, at dommen ikke omfatter personskade på andre.

Benådningsordningen er reguleret ved Justitsministeriets cirkulære af 14. marts 1994 om udsættelse med afsoning af og benådning for frihedsstraffe på 60 dage og derunder idømt for spiritus- eller promillekørsel.

2. Betingelser for strafudsættelse

Politiet sender eller udleverer kriminalforsorgens informationsskrivelse til alle, der idømmes frihedsstraffe på 60 dage eller derunder for spirituskørsel. De pågældende kan herefter ansøge kriminalforsorgen om deltagelse i ordningen.

Ordningen omfatter som nævnt personer, der er idømt frihedsstraf på 60 dage og derunder for spiritus- eller promillekørsel (uden personskade på andre). Herudover er det en betingelse, at den pågældende har et udtalt behov for behandling mod misbrug af alkohol.

Der kan kun undtagelsesvis gives udsættelse i tilfælde, hvor den ubetingede straf også omfatter andre forhold end overtrædelse af færdselsloven. Det kan dog forekomme, at personer idømmes en betinget dom for anden kriminalitet, samtidig med at der udmåles en særskilt og ubetinget straf for et eller flere tilfælde af spirituskørsel. Hvis ordningens øvrige betingelser er opfyldt, vil den del af sanktionen, som vedrører spirituskørslen, være omfattet af ordningen.

De dømte, som opfylder de nævnte betingelser, kan påregne udsættelse med strafudståelsen i normalt 1 år på betingelse af, at de i udsættelsesperioden ikke begår strafbart forhold samt undergiver sig tilsyn af kriminalforsorgen og

særvilkår om kontrolleret behandling mod misbrug af alkohol.

Den lokale afdeling af kriminalforsorgen afholder en indledende/visiterende samtale med ansøgeren og tager herefter kontakt til ambulatorium/behandlingsinstitution for aftaler om behandlingsforløb og kontrol. Herudover træffer den lokale afdeling bestemmelse om tilsyn.

Alkoholistbehandlingen varetages i de fleste tilfælde af offentlige eller offentligt støttede ambulante institutioner, som f.eks. amtslige rådgivningscentre og alkoholklinikker, men også i vidt omfang af egen læge. Kriminalforsorgens afdelinger vurderer, om de lokale behandlingstilbud er tilstrækkelig seriøse og kontrollerbare. Som udgangspunkt accepteres de offentligt anerkendte behandlingssteders valg af behandlingsmetode og -indhold. Af hensyn til kriminalforsorgens krav om kontrol forudsættes, at der i hvert fald i behandlingens indledende fase som minimum er tale om ugentlig kontakt mellem patient og behandlingssted. Behandlingssteder, der vil indgå aftaler om underretning af kriminalforsorgen ved ethvert brud på behandlingsaftalen, foretrækkes. Omvendt kan behandlingssteder, som hverken vil acceptere anmeldelses- eller oplysningspligt, ikke anvendes.

I den 1-årige udsættelsesperiode har kriminalforsorgen tilsyn med overholdelse af vilkårene og kontrollerer i den forbindelse, at den dømte overholder behandlingsaftalen via kontakt til behandlingsstedet og/eller personlige kontakter med den dømte.

Hvis vilkårene overtrædes, kan tilladelsen til strafudsættelse tilbagekaldes. I mindre alvorlige tilfælde kan udsættelsesperioden forlænges.

Ethvert strafbart forhold, der medfører frihedsstraf, fører til, at udsættelsen tilbagekaldes. Det samme gælder (uanset straffen) kørsel i frakendelsestiden.

3. Betingelser for benådning

Hvis udsættelsesperioden forløber tilfredsstillende, vil en betinget benådning kunne påregnes på vilkår af fortsat straffrit liv i yderligere 1 år samt eventuelt fortsat tilsyn og vilkår om be-

handling mod misbrug af alkohol i et nærmere angivet tidsrum. Som forudsætning for den betingede benådning skal der betales en indtægtsbestemt bøde, som normalt udgør halvdelen af den bøde, der fastsættes for spiritus- og promillekørsel. Bøden skal som udgangspunkt betales inden 3 måneder.

Efter betaling af den fastsatte bøde træffer Justitsministeriet bestemmelse om betinget benådning. Det er en betingelse for at opnå benådning, at den pågældende ikke begår ny kriminalitet i indtil 1 år efter at være blevet betinget benådet. Såfremt den pågældende begår ny kriminalitet i prøvetiden, afgøres retsvirkningerne heraf af domstolene efter straffelovens § 61 a.

4. Anvendelsen af det administrative strafalternativ

Der er hvert år ca. 1.000 nye deltagere i ordningen. Gennemførelsesprocenten ligger mellem 75 og 80.

I 1997 har 1.048 personer påbegyndt alkoholbehandling efter denne ordning. I løbet af 1997 har 743 personer opnået betinget benådning efter tilfredsstillende udsættelsesperiode og betaling af bøde. Ved årsskiftet 1997/98 var 138 i færd med at betale bøden efter en tilfredsstillende udsættelsesperiode.

I løbet af 1997 blev tilladelsen til udsættelse af afsoning tilbagekaldt overfor 253 personer. Heraf havde 41 gennemført et tilfredsstillende behandlingsforløb.

5. Resultater

Der foreligger kun recidivundersøgelse vedrørende deltagere i behandlingsordningen i perioden 1. juli 1990 - 31. december 1992. Undersøgelsen viser, at deltagerne i ordningen har en lavere recidivhyppighed end undersøgelsens kontrolgruppe, jf. »Spritbilister 1979-1994« (Danmarks Statistik).

Der er ikke foretaget anden form for effektundersøgelser af ordningen.

Samfundstjenesteordningen

1. Forsøgsordningen i 1982

1.1. Indledning

I august 1975 nedsatte Justitsministeriet en arbejdsgruppe, der fik til opgave at pege på foranstaltninger, der ville være egnede til at videreføre en udvikling hen imod øget anvendelse af ikke-frihedsberøvende sanktioner. Arbejdsgruppens opgave afsluttedes med afgivelsen af betænkning nr. 806/1977, »Alternativer til frihedsstraf - et debatoplæg«.

På baggrund af betænkningen nedsatte Straffelovrådet i november 1979 en arbejdsgruppe, som skulle overveje udformningen af en eventuel forsøgsordning med samfundstjeneste. I september 1980 afgav arbejdsgruppen en indstilling til Straffelovrådet om forsøg med samfundstjeneste. Straffelovrådet tiltrådte i alt væsentligt de synspunkter, der havde fundet udtryk i arbejdsgruppens indstilling, og anbefalede, at der blev iværksat en forsøgsordning med samfundstjeneste efter retningslinierne i arbejdsgruppens indstilling.

I maj 1982 traf Folketinget beslutning om at indføre samfundstjeneste som forsøgsordning. Forsøgsordningen blev påbegyndt i København og Nordjylland i 1982 og blev i 1985 udvidet til at omfatte hele landet.

1.2. Kriminalitetstyper

Den arbejdsgruppe, som i september 1980 afgav indstilling om en forsøgsordning, fremhævede, at denne reaktion navnlig ville komme på tale over for »(yngre) kriminelle, som dømmes for berigelseskriminalitet, dokumentfalsk og brugstyveri«.

Om personer, der dømmes for vold eller hærværk, bemærkede arbejdsgruppen, at sådanne personer »efter en individuel bedømmelse kan være egnede til samfundstjeneste«. På den anden side antog man, at en mere udstrakt anvendelse af samfundstjeneste i disse tilfælde kunne medføre uheldige reaktioner i offentligheden. Man anbefalede derfor, at samfundstjeneste blev anvendt »med en vis varsomhed« i sager om vold og hærværk.

Endelig bemærkede arbejdsgruppen, at samfundstjeneste ikke burde anvendes i sager om spirituskørsel. Herom hed det: »Der vil under forsøgsordningen ikke være kapacitet til at fuldbyrde vilkår om samfundstjeneste, hvis vilkåret tages i brug i det store antal sager inden for dette område«. Arbejdsgruppen fremhævede således et kapacitetsproblem, ikke en principiel betragtning, men berørte ikke muligheden for at tage samfundstjeneste i brug over for en begrænset del af dem, der dømmes til frihedsstraf for spirituskørsel.

Der fremkom ikke i Straffelovrådets udtalelse, i justitsministerens bemærkninger til forslaget om folketingsbeslutning eller i selve folketingsbeslutningen bemærkninger, der ændrede eller supplerede det, der her er refereret fra arbejdsgruppens udtalelse. Spørgsmålet blev heller ikke berørt, da der senere blev vedtaget en forlængelse af forsøgsordningen og en udvidelse af ordningen til at omfatte hele landet.

1.3. Arbejdspligtens omfang

Fra forsøgsordningens ikrafttræden har samfundstjenestens indhold bestået i, at der pålægges den dømte en pligt til i sin fritid uden løn at udføre samfundsnyttigt arbejde. Samfundstjenestens omfang fastsættes som et antal arbejdstimer, der angiver den domfældtes samlede arbejdsforpligtelse, og samtidig varigheden af den periode, inden for hvilken arbejdspligten skal være afviklet.

Timetallet var forudsat at skulle følge de almindelige strafudmålingsprincipper med vægt blandt andet på kriminalitetens grovhed. Det var på den anden side ikke tilsigtet, at der skulle iagttages et skematisk forhold mellem antallet af arbejdstimer og størrelsen af den frihedsstraf, som var forskyldt og eventuelt fastsat i den betingede dom.

For så vidt angår minimum og maksimum for antallet af arbejdstimer bemærkede den arbejdsgruppe, som i september 1980 afgav indstilling om en forsøgsordning, blandt andet: »at arbejdsforpligtelsens længde under forsøgsordningen ikke bør fastsættes til under 40 timer. Med et la-

vere antal vil det næppe være muligt at tilrettelægge arbejdets udførelse på rimelig måde».

2. Lovfæstelsen i 1992

2.1. Indledning

I december 1991 vedtog Folketinget enstemmigt gennem en ændring af straffeloven (lov nr. 6 af 3. januar 1992) at lovfæste regler om samfundstjeneste. Loven trådte i kraft den 1. april 1992. Reglerne byggede på Straffelovrådets betænkning nr. 1211/1990 om samfundstjeneste.

Ved loven tilsigtede man ikke at gennemføre en væsentlig anden praksis med hensyn til anvendelsen af samfundstjeneste end den, der havde udviklet sig under forsøgsordningen.

Loven havde derimod til formål at markere samfundstjenestens særlige stilling som en form for betinget dom, der i kraft af arbejdsforpligtelsen adskiller sig fra andre betingede domme og derfor burde have sit eget kapitel i straffeloven. Endvidere havde loven til formål udtrykkeligt at regulere nogle forhold, som hidtil havde beroet på forudsætninger og retningslinier i forsøgsordningens forarbejder, samt at skabe hjemmel for afvigelser i forhold til de almindelige regler om betingede domme på punkter, hvor erfaringerne fra forsøgsordningen talte derfor. Der blev således fastsat regler om fastsættelse af prøvetid og tilsynstid, om retsvirkninger af vilkårsovertrædelser og om anvendelse af kombinationsdom.

I forbindelse med forslaget's behandling tilkendegav Folketingets Retsudvalg, at dom til samfundstjeneste - som i forsøgsperioden - skulle anvendes i de tilfælde, hvor en almindelig betinget dom ikke fandtes tilstrækkelig. Med det forbehold, at der eksisterede et grænseområde mellem betinget og ubetinget dom, hvor det i væsentlig grad beror på et skøn, om dommen vil falde ud til en betinget eller ubetinget dom, understregede udvalgets flertal således, at der ikke måtte ske skred i praksis, således at dom til samfundstjeneste over årene udviklede sig til at blive en skærpelse af andre betingede domme.

Reglerne om samfundstjeneste blev indført i straffelovens kapitel 8, §§ 62-67.

2.2. Kriminalitetstyper

Det fremgår af Straffelovrådets betænkning nr. 1211/1990 om samfundstjeneste, at rådet i det store hele tilsluttede sig den praksis, der havde udviklet sig. Rådet fandt ikke grundlag for at

foreslå nye eller væsentligt ændrede retningslinier for anvendelsen af samfundstjeneste i relation til de forskellige kriminalitetstyper. Rådet anså det som selvfølgeligt, at tyveri og andre berigelsesforbrydelser (bortset fra røveri) også i fremtiden ville udgøre langt de vigtigste områder for samfundstjeneste.

Et flertal af Folketingets Retsudvalg fastslog, at den praksis, der havde dannet sig under forsøgsperioden, hvorefter samfundstjenestens absolute kerneområde var berigelseskriminalitet, burde fortsættes. Brug af samfundstjeneste ved de grovere kriminalitetstyper som f.eks. vold, røveri, narkotikasager og sædelighedsforbrydelser (varsomhedsområdet) burde kun undtagesvis finde sted og kun efter en nøje individuel vurdering.

Forud for lovfæstelsen overvejede Straffelovrådet blandt andet, om der under en fremtidig ordning burde være mulighed for at idømme samfundstjeneste i visse sager om spiritus- og promillekørsel. Imod en sådan ordning talte ifølge Straffelovrådet, at området for ubetinget frihedsstraf allerede var blevet væsentligt begrænset i sager om spiritus- og promillekørsel (ved nedkriminaliseringen pr. 1. juli 1981), og at det var et spørgsmål, om ikke strafanvendelsens almenpræventive formål kunne blive svækket ved en yderligere begrænsning gennem dom til samfundstjeneste. Herudover bemærkede rådet, at det måtte tages i betragtning, at brugen af samfundstjeneste i udvalgte sager ville skabe en ulighed i reaktionspraksis på et område, hvor det i almindelighed er anset for en stor fordel, at der er en betydelig fasthed og ensartethed i domstolens praksis. Endelig anså rådet det for tvivlsomt, om en ordning med samfundstjeneste kunne gennemføres på en praktisk tilfredsstillende måde, når sanktionen skulle træde i stedet for korte frihedsstraffe, som kun kunne give grundlag for at fastsætte et forholdsvis lavt antal arbejdstimer.

På den baggrund konkluderede Straffelovrådet, at der ikke gennem bemærkninger til et lovforslag skulle lægges op til en praksisændring i retning af samfundstjeneste for spiritus- og promillekørsel. Et mindretal af rådet fandt dog tilstrækkeligt grundlag for, at der som led i behandlingen af et lovforslag eller ved en senere lejlighed kunne træffes en principbeslutning om, at anvendelsen af samfundstjeneste i stedet for

ubetinget frihedsstraf ved visse førstegangsovertrædelser ikke skulle være udelukket.

De nye regler om samfundstjeneste i straffelovens kapitel 8 udelukkede ikke udtrykkeligt anvendelsen af samfundstjeneste ved bestemte kriminalitetstyper.

2.3. Arbejdspligtens omfang

I betænkning nr. 1211/1990 anbefalede Straffelovrådet, at en permanent ordning med samfundstjeneste fortsat skulle følge den fremgangsmåde, at der i dommen blev fastsat et antal timer som udtryk for den samlede arbejdspligt samt en længstetid for afvikling af arbejdspligten.

Om det mindste antal samfundstjenestetimer bemærkede Straffelovrådet, at der var grund til at tro, at forarbejderne til forsøgsordningen nogenlunde havde truffet det rette, når der regnedes med et mindste timeantal på 40. Straffelovrådet havde ingen afgørende betænkeligheder ved at sætte et minimum på 40 timer og fandt, at angivelsen at dette tal måske kunne have den fordel, at tallet i forbindelse med maksimum på særlig anskuelig måde ville vise det spillerum, inden for hvilket der skulle træffes konkrete valg, og som måtte ventes at blive udfyldt på alle hovedtrin i overensstemmelse med en bedømmelse af kriminalitetens karakter.

Det mindretal i Straffelovrådet, som gav udtryk for sympati over for anvendelse af samfundstjeneste i nærmere afgrænsede sager om spirituskørsel, ville dog være tilbøjelige til at fastsætte det generelle minimum for arbejdspligten til 20 i stedet for til 40 timer.

Den nye bestemmelse i straffelovens § 63, stk. 1, fastsatte udmålingen af samfundstjeneste til mindst 40 og højst 240 timer.

3. Lovændringen i 1997

3.1. Indledning

I april 1997 vedtog Folketinget gennem en ændring af straffeloven (lov nr. 274 af 15. april 1997) at styrke domstolenes mulighed for at anvende samfundstjeneste. Lovændringen trådte i kraft den 1. maj 1997.

Ved lovændringen blev det i videre omfang muligt sammen med en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste at idømme en kort ubetinget frihedsstraf eller bøde (kombinationsdom). Det blev samtidig muligt at knytte flere former for vilkår til en dom til samfundstjeneste, således at flere personer kunne blive fundet egnede her-til.

3.2. Kriminalitetstyper

Det var ikke hensigten med lovændringen afgørende at ændre den praksis, der havde dannet sig, hvorefter samfundstjenestens absolutte kerneområde var berigelseskriminalitet bortset fra røveri.

Det var således hensigten, at samfundstjeneste ved kriminalitet som f.eks. vold, røveri, narkotikasager og sædelighedsforbrydelser, stadig burde anvendes med varsomhed. Hvis det efter en konkret, individuel vurdering blev fundet for svarligt at idømme en kombinationsdom, ville der dog fremover i videre omfang kunne anvendes samfundstjeneste i disse sager (varsomhedsområdet).

Der blev ikke ved lovændringen foretaget en udtrykkelig begrænsning af anvendelsen af samfundstjeneste til visse kriminalitetstyper.

3.3. Arbejdspligtens omfang

Der blev ikke i forbindelse med lovændringen foretaget en ændring af straffelovens § 63, stk. 1, som fastsætter udmålingen af samfundstjeneste til mindst 40 og højst 240 timer.

Spørgsmålet om arbejdspligtens omfang blev ikke berørt i Justitsministeriets bemærkninger til eller i Retsudvalgets betænkning over lovforslaget.

4. Anvendelsen af dom til samfundstjeneste

4.1. Udviklingen i antal samfundstjenestedomme

Siden forsøgsordningen med samfundstjeneste blev indledt i 1982, har der været følgende udvikling i antallet af domme til samfundstjeneste og i antallet af anmodninger om egnetheds-vurdering med henblik på samfundstjeneste:

Årstal	Domme til samfundstjeneste	Anmodninger om egnethedsvurdering
1982	9	27
1983	94	257
1984	103	273
1985	281	1.082
1986	291	1.160
1987	334	1.195
1988	377	1.247
1989	468	1.544
1990	462	1.484
1991	417	1.624
1992	571	2.243
1993	608	2.317
1994	479	2.060
1995	514	2.021
1996	606	2.292
1997	679	2.471
1998	767	2.846

Som det fremgår, steg antallet af domme til samfundstjeneste i årene op til lovfæstelsen i 1992. Efter lovfæstelsen er antallet først steget markant i 1992 og 1993, siden faldet til noget over niveauet umiddelbart før lovfæstelsen og endelig de seneste 4 år igen steget jævnt. I første halvår af 1999 er der afsagt 469 domme med vilkår om samfundstjeneste, hvilket tyder på, at stigningen fortsætter.

Også med hensyn til anmodninger om egnethedsvurdering med henblik på samfundstjeneste

steg antallet i de to første år efter lovfæstelsen i 1992. I 1994 og 1995 faldt antallet af anmodninger imidlertid ret betydeligt for igen at stige i årene 1996-1998.

4.2. Samfundstjenestedomme efter kriminalitetstype

Udviklingen i den procentvise fordeling af domme til samfundstjeneste efter kriminalitetstyper ser således ud:

Kriminalitet	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98
Tyveri	39	37	28	33	42	34	28	30	31	31	27
Røveri	7	10	8	6	4	7	6	4	7	6	6
Berigelseskr. i øvrigt	33	35	42	39	42	42	49	47	44	42	41
Hærværk	2	1	1	2	0	0	0	2	1	1	1
Narkotika	6	4	6	5	4	6	8	6	4	4	7
Vold	7	8	10	8	4	5	5	4	5	8	10
Andet	6	5	5	7	4	5	3	6	7	7	8
I alt	100	100	100	100	100	99	99	99	99	99	100

5. De nugældende regler om dom til samfundstjeneste

5.1. Personundersøgelse forud for samfundstjenestedom

Af retsplejelovens § 808, stk. 1, fremgår, at der i straffesager skal tilvejebringes sådanne oplysninger om sigtedes personlige forhold, som må antages at være af betydning for sagens afgørelse vedrørende straffastsættelse eller anvendelse af anden retsfølge end straf. Af § 808, stk. 2, fremgår, at en nærmere undersøgelse vedrørende sigtedes personlige forhold, herunder navnlig hans tidligere og nuværende forhold i hjem, skole og arbejde samt hans legemlige og åndelige tilstand, i almindelig skal foretages, når der kan blive spørgsmål om anvendelse af blandt andet betinget dom herunder med vilkår om samfundstjeneste.

I Rigsadvokatens meddelelse nr. 4/1992 er fastsat retningslinier til anklagemyndigheden for indhentelse af personundersøgelser blandt andet i sager, hvor der opstår spørgsmål om idømmelse af samfundstjeneste. Det fremhæves i disse retningslinier, at det er anklagemyndigheden, der skal sørge for, at der indhentes en personundersøgelse i alle tilfælde, hvor der efter retspraksis er mulighed for, at afgørelsen kan falde ud til samfundstjeneste.

5.2. Idømmelse af samfundstjeneste

Reglerne om samfundstjeneste findes i straffelovens kapitel 8, §§ 62-67.

Hvis betinget dom ikke findes tilstrækkelig, kan retten i medfør af § 62 afsige betinget dom med vilkår om samfundstjeneste, hvis tiltalte findes egnet hertil. Afgørelsen om udsættelse af frihedsstraffen betinges af, at den dømte ikke i en prøvetid begår strafbart forhold, og at den dømte overholder de fastsatte vilkår.

Som vilkår for udsættelsen af frihedsstraf bestemmes i medfør af § 63, at den dømte skal udføre ulønnet samfundstjeneste i mindst 40 og højst 240 timer. Den fastsatte arbejdspligt skal opfyldes inden for en længstetid, der udmåles i forhold til antallet af arbejdstimer. I dommen fastsættes en prøvetid på højst 2 år. Prøvetiden ophører dog, når længstetiden for arbejdspligtens opfyldelse er udløbet, medmindre andet er bestemt i dommen. Den dømte undergives tilsyn i prøvetiden, og retten kan - hvis det findes for-

målstjenligt - fastsætte de samme vilkår, som i øvrigt kan fastsættes ved betingede domme.

I forbindelse med betinget dom med vilkår om samfundstjeneste kan der idømmes ubetinget frihedsstraf på op til 3 måneder eller bøde.

5.3. Brud på vilkår for samfundstjenestedom

Hvis den dømte overtræder vilkåret om samfundstjeneste eller andet vilkår, kan retten i medfør af § 66, stk. 1, enten træffe afgørelse om ubetinget frihedsstraf for den begåede lovovertrædelse eller bestemme, at betinget dom skal opretholdes, eventuelt i forbindelse med en forlængelse af længstetiden for samfundstjeneste og af prøvetiden.

Det følger af § 66, stk. 2, at der ved fastsættelse af ubetinget straf kan anvendes kombinationsdom, således at højst 6 måneder af den forskyldte straf fuldbyrdes, mens dommen i øvrigt gøres betinget. I disse tilfælde bortfalder vilkåret om samfundstjeneste. I forbindelse med fortsat samfundstjeneste kan der idømmes en ubetinget frihedsstraf på indtil 3 måneder.

Ved fastsættelsen af straf - som følge af vilkårsbrud - skal der i medfør af § 66, stk. 3, tages hensyn til omfanget af den samfundstjeneste, som den dømte har udført. En straf, som allerede er fastsat i forbindelse med den betingede dom, kan nedsættes.

5.4. Ny kriminalitet i prøvetiden for samfundstjenestedom

Begår den dømte nyt strafbart forhold i prøvetiden, og foretages der inden dennes udløb rettergangsskridt, hvorved han sigtes for forholdet, fastsætter retten en ubetinget straf eller anden retsfølge for dette forhold og den tidligere pådømte lovovertrædelse, jf. § 67, stk. 1, jf. § 61, stk. 2. Når omstændighederne taler derfor, kan retten i stedet idømme ubetinget straf alene for det nye forhold, eventuelt i forbindelse med en ændring af vilkårene for den betingede dom, eller afsige ny betinget dom vedrørende begge lovovertrædelser.

Ved fastsættelse af ubetinget straf kan anvendes kombinationsdom, således at højst 6 måneder af den forskyldte straf fuldbyrdes, mens dommen i øvrigt gøres betinget. Det følger af § 67, stk. 2, at vilkåret om samfundstjeneste bortfalder i disse tilfælde, men at der i forbindelse med fortsat samfundstjeneste kan idømmes en ubetinget frihedsstraf på indtil 3 måneder.

Ved fastsættelsen af straf skal der i medfør af § 67, stk. 3, jf. § 66, stk. 3, tages hensyn til omfanget af den samfundstjeneste, som den dømte har udført. En straf, som allerede er fastsat i forbindelse med den betingede dom, kan nedsættes.

6. Fastsættelsen af antallet af samfundstjenestetimer

Af straffelovens § 63, stk. 1, fremgår som nævnt, at samfundstjeneste fastsættes til mindst 40 og højst 240 timer. Der er ikke fastsat regler om omregning fra frihedsstraffens længde til antal samfundstjenestetimer.

Som nævnt i pkt. 1.3. var det allerede fra forsøgsordningens start forudsat, at fastsættelsen af antal samfundstjenestetimer skulle følge de almindelige strafudmålingsprincipper med vægt blandt andet på kriminalitetens grovhed, uden at der dog skulle iagttages et skematisk forhold

mellem antallet af arbejdstimer og størrelsen af den frihedsstraf, som var forskyldt og eventuelt fastsat i den betingede dom.

Af bilag 2 fremgår, at det af en undersøgelse baseret på ca. 500 samfundstjenestedomme fra 1996 kan udledes, at der er en sammenhæng mellem antallet af samfundstjenestetimer og antal dage i den udmålte frihedsstraf. Undersøgelsen udleder 2 matematiske omregningsmodeller for forholdet mellem det idømte antal timers samfundstjeneste og straffens længde. Disse omregningsmodeller er primært baseret på domme i samfundstjenestens kerneområde, dvs. frihedsstraffe på mellem 3 måneder og 1 år. Modellerne kan derimod ikke anvendes til at beskrive niveauet på området for de helt kortvarige straffe. Undersøgelsen omfatter da også kun meget få afgørelser, hvor der er udmålt en kort frihedsstraf.

Til lovforslag nr. L 41. Skriftlig fremsættelse (13. oktober 1999)

Justitsministeren (Frank Jensen):

Herved tillader jeg mig for Folketinget at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af straffeloven. (Udvidet brug af samfundstjeneste og betingede domme med vilkår om alkoholistbehandling for spirituskørsel).

(Lovforslag nr. L 41).

Lovforslagets formål er navnlig at indføre mulighed for at idømme samfundstjeneste i stedet for kortere ubetingede frihedsstraffe (10-60 dage) for spiritus- eller promillekørsel. I den forbindelse foreslås mindstetimetallet for samfundstjeneste nedsat fra 40 til 30 timer. Foruden samfundstjeneste forudsættes idømt en tillægsbøde svarende til bøderne for mindre grove tilfælde af spiritus- eller promillekørsel. Regler og praksis med hensyn til frakendelse af førerretten opretholdes uændret.

Herudover foreslås det, at spritbilister med et dokumenteret behandlingskrævende alkoholmisbrug, som efter gældende praksis ville blive idømt en ubetinget frihedsstraf for spirituskørsel på op til 60 dage, i stedet skal kunne idømmes en betinget dom med vilkår om en struktureret, kontrolleret alkoholistbehandling af mindst 1 års varighed og betaling af en tillægsbøde svarende til halvdelen af den sædvanlige bøde for spirituskørsel. Forslaget afløser den gældende administrative benådningsordning for alkoholister. Det findes således af principielle grundigt rigtigst, at afgørelse om denne sanktion ikke træffes administrativt ved benådning, men af domstolene i form af betingede domme.

Endvidere lægges der op til en generelt øget anvendelse af samfundstjeneste på det eksisterende anvendelsesområde, det vil navnlig sige ved berigelseskriminalitet.

Ordningen med betingede domme med vilkår om enten samfundstjeneste eller alkoholistbe-

handling forudsættes ikke anvendt i de særlig grove tilfælde af spirituskørsel. Er der således i tilknytning til spirituskørslen forvoldt alvorlig personskade, således at straffelovens § 241 om uagtsomt manddrab eller § 249 om uagtsom betydelig legemsbeskadigelse også er overtrådt, bør betinget dom som udgangspunkt ikke anvendes. Betinget dom bør ligeledes som udgangspunkt ikke anvendes, hvis spirituskørslen er sket i et brugsstjålet køretøj, eller hvor spirituskørslen er sket i prøvetiden for en tidligere betinget dom for spirituskørsel.

Lovforslagets bemærkninger indeholder vejledende anvisninger med hensyn til strafpositionerne ved dom til samfundstjeneste. Ved de mindst alvorlige tilfælde af spirituskørsel eller kørsel i frakendelsestiden, hvor der i dag udmåles f.eks. 10-14 dages hæfte, findes det passende med et timeantal svarende til det nye mindstetimetalt på 30 timer. Ved tilfælde af spirituskørsel, eventuelt i kombination med kørsel i frakendelsestiden, som i dag afgøres med hæfte eller fængsel i f.eks. 40-50 dage, angives den naturlige strafposition som samfundstjeneste i 60 timer. I området mellem disse strafpositioner peges der på en udmåling på 40 timers samfundstjeneste.

Som eksempel på nyordningens anvendelse kan nævnes en bilist, som ikke har et behandlingskrævende alkoholmisbrug, og hvor der er tale om et førstegangstilfælde af spirituskørsel, en promille på 2,20, og der ikke er skærpene omstændigheder ved kørslen. Den pågældendes årsindkomst er 250.000 kr. Efter gældende retspraksis bliver bilisten idømt 14 dages hæfte. Efter nyordningen kan sagen afgøres med en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste i 30 timer og en tillægsbøde på 10.000 kr. (svarende til 1.000 kr. pr. 25.000 kr. i årlig bruttoindtægt). Frakendelsestiden er som hidtil 2 år og 6 måneder.

Har bilisten et dokumenteret behandlingskrævende alkoholmisbrug, kan den pågældende efter den gældende ordning administrativt benådes for straffen på 14 dages hæfte bl.a. mod betaling af en bøde på 5.000 kr., hvis han eller hun undergiver sig alkoholistbehandling. Efter nyordningen kan retten idømme bilisten en betinget dom med vilkår om alkoholistbehandling og 5.000 kr. i tillægsbøde.

Anvendelse af samfundstjeneste for spirituskørsel gør det nærliggende at overveje anvendelse af samfundstjeneste ved andre færdselslovsovertrædelser, der i dag vil medføre en kortere ubetinget frihedsstraf. Det foreslås, at kørsel i frakendelsestiden - men uden for prøvetiden - uden samtidig spirituskørsel, der efter gældende praksis i gentagelsestilfælde fører til en kortere ubetinget frihedsstraf, skal kunne afgøres med samfundstjeneste. Efter tilsvarende principper som ved samfundstjeneste for spirituskørsel forudsættes udmålt en tillægsbøde, ligesom der også her bør udvises tilbageholdenhed over for anvendelse af samfundstjeneste ved kørsel i frakendelsestiden, der har ført til alvorlig personskade, eller som er begået i et brugsstjålet køretøj.

Det tredje hovedelement i lovforslaget angår en øget anvendelse af samfundstjeneste på det eksisterende anvendelsesområde, det vil navnlig sige i sager om berigelseskriminalitet bortset fra røverier. Det er efter regeringens opfattelse ønskeligt, at samfundstjeneste generelt anvendes i højere grad. Den foreslåede nedsættelse af mindstetimetallet for samfundstjeneste fra 40 til 30 timer muliggør, at domstolene også ved andre kriminalitetstyper end spirituskørsel i stigende omfang kan anvende samfundstjeneste i stedet for kortere ubetingede frihedsstraffe. Det forudsættes, at samfundstjeneste fortsat ikke anvendes, hvor en betinget dom uden samfundstjenestevilkår i dag skønnes tilstrækkelig.

Anklagemyndigheden vil blive instrueret om at iværksætte personundersøgelse med henblik på samfundstjeneste i samtlige de sager, hvor berigelseskriminalitet skønnes at kunne medføre ubetinget frihedsstraf for en person, som ikke tidligere er idømt ubetinget frihedsstraf. Anklagemyndigheden vil desuden blive instrueret om generelt at være særlig opmærksom på muligheden for at anvende samfundstjeneste.

Efter gældende retspraksis er det absolutte kerneområde for samfundstjeneste berigelseskriminalitet bortset fra røveri. Bortset fra adgangen til at anvende samfundstjeneste på færdselsområdet bør denne praksis fastholdes. Samfundstjeneste bør stadig anvendes med varsomhed ved f.eks. vold, røveri, narkotikasager og sædelighedsforbrydelser. Samfundstjeneste i disse sager (»varsomhedsområdet« eller »undtagelsesområdet«) bør fortsat kun anvendes, hvis det efter en konkret, individuel vurdering findes forsvarligt.

Justitsministeriet er opmærksom på, at det kan give anledning til overvejelser af mere principiel karakter, at der i lovforslagets bemærkninger gives nærmere anvisninger om anvendelsesområdet for nyordningen med samfundstjeneste eller alkoholistbehandling for spirituskørsel. En sådan angivelse er imidlertid tidligere anvendt - bl.a. ved lovforslag om samfundstjeneste. Samtidig er det vanskeligt at pege på andre måder, hvorpå lovgiver kan fastlægge nyordningens indhold med den ønskelige klarhed. Tilsvarende spørgsmål rejser sig med hensyn til forslagens anvisninger vedrørende omregningen mellem ubetinget frihedsstraf og samfundstjeneste. Her taler det betydelige sagsantal på området og det forhold, at straffen i dag i vid udstrækning udmåles takstmæssigt, imidlertid yderligere for en relativt præcis angivelse i lovforslagets bemærkninger af det af lovgiver tilsigtede straffiveau.

Disse spørgsmål har været forelagt Straffelovrådet, og forslaget følger rådets udtalelse.

Fra høringen over lovudkastet kan nævnes, at Dommerforeningen har givet udtryk for, at foreningen er enig i, at det kunne give anledning til principielle betænkeligheder, at lovforslagets bemærkninger indeholder præcise anvisninger, som ikke fremgår af lovteksten, om området for den nye sanktionspraksis og dennes nærmere indhold. Da forslaget imidlertid angår et stort antal sager af ofte ensartet indhold, og da det er af væsentlig betydning, at praksis fra starten ligger nogenlunde fast, har Dommerforeningen ikke bemærkninger til, at man i dette tilfælde har anvendt fremgangsmåden.

Idet jeg i øvrigt henviser til lovforslaget og de ledsagende bemærkninger, skal jeg hermed anbefale lovforslaget til Det Høje Tings velvillige behandling.